

Jena ruwimela chonigá osádirigo *La Carta del Apóstol San Pablo a los Romanos*

Ye osilika ruwí 'la bi'wígame alawégame gayéname ko bilé ralámuli 'we 'la bijchígisaká 'la semáriga nejkúrame ko Onorúgame 'lige 'la rewagachi moyéname ko napu'lige mukusá.

Páuloka alé we'ká riógachi Korinto anilichi asagá náole ye osilí malígisa makué na gichao bamí simárichi a'kinana napu'lige ochérasa Esusi napu Esukristo ju. Páulo simile Roma Onorúgame nila ra'íchali benírimia ralámuli alé Roma ejperégame. Iligá bajchá Rusaleni simile enomí o'tomia alué ralámuli 'we pobre Onorúgame oyérame. Napu'lige Rusaleni sebase, alué ralámuli jurío e'wélala 'ma me'linálile alué Páulo, pe iligá alué sontalo románoka tabilé elale, iligá galírale bajcháliru alué Páulo. 'Liko alé asale Páulo bilé bamí galírale bajcháriga. Alué sontalo romano alé galírale ma'chí pasa o'tole Roma anilichi napu asale alué wa'lula rey napu Sesar nile (Sesar aniáká wa'lula rey aniname kéré.) E'nesi Romanos 15:23–29 'lige Hechos de los Apóstoles capítulo 18–28. Alé abé 'la ma'chígime ruwimela.

Ye Ju Alué Apeli Napu Osele Páulo Alué Ralámuli Napu Roma Ejperégame Nílige

1 *Kuira 'emi ralámuli Roma ejperégame napu ekí Onorúgame oyérame ju. Ne Páulo nulá osíniliga ye osilí,^a neka wanápurigame ju Kristo Esúsitate. Alué Kristo Esúsitate nulérigime ju ne napurigá nuleme nímala ne 'lige benírame Onorúgame nila ra'íchali.^b*

²Ye ra'íchali Onorúgame nila 'we 'ya mochígame ralámuli osale,

alué napu ruwime nile napu anele Onorúgame,^c osale bilena apélichí, napu ju Onorúgame nila osilí. ³Alué ra'íchalika ruwime nile tachiri nóchali nígame nímili níluga Wa'lula Esukristo Onorúgame Inolá, alué napu ramué nuleme ju. Alueka ralámuli nile napurigá ramué, alué napu Rabí rijimala nile.^d ⁴Lige 'we 'la machiaa 'la bijchiá 'la

a 1:1 E'nesi 16:22.

b 1:1 E'nesi glosario «apóstol».

c 1:2 E'nesi glosario «profeta».

d 1:3 E'nesi glosario «ancestor».

Onorúgame Inolá níligo napugiti
Onorúgame Alawala ajalí 'yáligame
napu'lige me'lisuga.

⁵Onorúgame nulele alué
Esukristo napurigá wanápamala
ne'chí napurigá Onorúgame
nila nochálilachi nochámala
ne, 'lige napurigá beníramala
ne alué ralámuli tabilé jurío
churigá ko Onorúgame napurigá
we'ká ralámuli 'la bijchígimala
Onorúgame ra'ichálila 'lige
napurigá 'we 'la e'wímala Kristo.

⁶Émika 'ma a'lá wanápurigame ju
Esukrístote napurigá 'emi Esukristo
oyérame nímalá, 'emi napu alé
Roma ejperégame ju.

⁷Reporali náwala ne, 'emi napu
'we galilía Onorúgamete, 'lige napu
wanápurigame ju Onorúgamete
napurigá 'la Onorúgame oyérame
nímalá 'emi, Onorúgame napu ju
Wa'lula ramué O'nola 'lige Wa'lula
Esukristo ramué nuleme 'we a'lá
semáriga gu'írisa 'la kápá 'emi, 'lige
aminami 'la bi'lepi 'nátili 'yasa 'la
kápá 'emi.

**Jena ruwimela Páulo 'we
siminalio alé Roma anilichi**

⁸Neka wa'lú cheliera 'ya
Onorúgame napugiti Onorúgameka
Esukristo nuléligime napurigá
bujémala tabilé a'lá 'nátili napu
'nátame nile 'emi. Bochígimi 'we
a'lá semáriga ra'icha ralámuli
'emi olagá, ralámulika ra'icha 'we
'la bijchígime ko 'emi napu aní
Onorúgame. ⁹Neka 'we 'la ganfliga
benírime ju ralámuli Esukristo nila
ra'ichali rejcholi, 'lige Onorúgame
bo'né 'we a'lá machí tánime ko
ne Onorúgame, napurigá 'we a'lá

gu'rimala 'emi ralámuli ¹⁰'lige
Onorúgame 'we a'lá machí senibí
tánime ko ne napurigá elímala
ne'chí napurigá simela ne alé napu
'emi ejperé, 'la nírásaká alarigá
Onorúgame. ¹¹Neka 'emi eténili
'lige oilárinili ne 'emi napurigá abé
ra'sálagá mochímala 'emi a'boi
alawálachi napurigá tabilé guwana
rujsúmala 'emi Onorúgame oyeria.
¹²Alarigá 'la oilárimala ne 'emi 'lige
'emi 'la oilárimala ne'chí.

¹³'Emi Esukristo oyérame
napurigá ne, 'we siminali ne
alemi 'lige tabiléchigo gayénigo
ne alemi simiá. Neka 'we siminali
alemi napu 'emi ejperé 'emi
benírimia Onorúgame nila ra'ichali,
a'chigóriga napurigá beniri ne uché
jarénami, napurigá we'ká ralámuli
'la oyéramala Onorúgame. ¹⁴Neka
benírimili júkuru Onorúgame nila
ra'ichali rejcholi suwábaga ralámuli,
ralámuli griego ra'ichame o tabilé
griego ra'ichame, 'we jebénigame
o tabilé jebénigame. ¹⁵Alekeri 'we
siminali ne ye ra'ichali benírimia
alé we'ká riógachi Roma anilichi
napu 'emi ejperé.

**Jena ruwimela Páulo churigá
ka napu'lige bijchígilia
napu aní Onorúgame**

¹⁶Neka tabilé chijúniga
beníriguru Onorúgame nila
ra'ichali rejcholi, alué ra'ichalika
Onorúgame a'walila ju 'lige
suwábaga ralámuli napu 'la nirame
ju alué ra'ichali 'lige napu 'la
oyérame ju alué ra'ichali, suwisá 'la
rewagachi moinámala. Tabilé chéré
rekó jurío ke o rekó tabilé jurío
ke. ¹⁷Alué a'lala ra'ichalika 'we

a'lá ma'chígime ruwíguru churigá gatéligo Onorúgame napurigá ralámuli 'la na'támala napurigá Onorúgame najkí. Aka regá aníché Onorúgame nila ra'íchali: «Alué ralámuli napu 'la Onorúgame oyérame ju, alueka 'la bijchígime ju 'la sébali olame ko napu aní Onorúgame.»^e

**Jena ruwimela Páulo
Onorúgame 'ma 'oni a'réligo
ralámuli cha nokame**

¹⁸Onorúgameka 'we ayoga ajtí alué ralámuli i'nílime 'yuga tabilé 'la nirame Onorúgame, alué ralámuli napu tabilé najkí napurigá uché jaré ralámuli benimela Onorúgame ra'ichálila. ¹⁹Alué ralámulika 'we a'lá machí suwábaga churigá ka Onorúgame napugiti bo'né Onorúgame 'we a'lá etérligime suwábaga napu bo'né newale. ²⁰Rekó tabilé etérume ke Onorúgame, 'láchigo etérume júkó napu newale Onorúgame, 'lige etega ralámuli suwábaga tábiri napu newale Onorúgame 'we a'lá machirú wa'lú a'walí nígame ko Onorúgame. Alekeri pecha animeli júkó tabilé machime ko churigá ko Onorúgame. ²¹Rekó 'we a'lá machime ke churigá ko Onorúgame, tabiléchigo nirame júkó Onorúgame aminami tabilé 'yame ju cheliera. Iligá pe e'karúgame chíbiriga 'nátaga e'yéname ju, alekeri tabilé 'la 'nata. ²²Alueka 'we jebénime korí, nobi tabiléchigo jebénime júkó, ²³pecha nirame kame Onorúgame

napu tajsiné mukume ju, pe 'we a'lá nirame ju we'ká e'karúgame tábiri, 'lige iwérali tánime ju, alué e'karúgame tábiri ka ju napuyeri rió napu pe mukume ju siné rawé 'lige napuyeri chulugí 'lige napuyeri alué ajágame naó ronégame 'lige aminámichigó napuyeri alué ajágame wijchí bi'tigá e'yéname napu ju sinowí. Suwábaga alieti tábiri newasa iwérali tánime ju.

²⁴Alekeri Onorúgame 'ma 'oni a'rele alué ralámuli, alekeri alué ralámuli 'we cha noká napugiti tabilé a'lá 'nátame kame. ^f Tabilé chijúname ju rióchoká okoka. ²⁵Lige tabilé bijchigi napu aní Onorúgame, pe 'we 'la bijchígime ju alué 'yégalí, 'we tánime ju iwérali napu Onorúgame newale napu 'pami rewagachi mochí 'lige apiépiri tábiri napu newale Onorúgame 'lige 'ma tabilé tánime ju iwérali 'la Onorúgame. Nabí 'we 'la ra'ichálime ju Onorúgame olagá, 'lige 'we 'la wikarálime ju Onorúgame wikala. Alarigá júpá.

²⁶Alekeri Onorúgame 'oni a'rele alué ralámuli, alekeri alué ralámuli 'we cha noká napu nokanali a'boi. Abiénachigo jaré umugí pe umugíchoká newime ju, ²⁷'lige aminami jaré rió tabilé newínili umugí 'yuga, pe rióchoká newime ju, nobi jípeko 'we resí nilia mochiko.

²⁸Alué ralámulika 'ma a'rele Onorúgame oyeria 'lige 'ma tabilé a'lá 'nata, alekeri Onorúgame 'oni a'rele alué ralámuli, alekeri

e 1:17 E'nesi Habacuc 2:4 'lige Gálatas 3:11 'lige Hebreos 10:38.

f 1:24 E'nesi bersíkulo 29-30.

alué ralámuli 'we cha noká napu nokanali a'boi. ²⁹'We cha nokame ju alué ralámuli, 'we korume ju napu tabilé a'boi nila ju, napuíme ju cha nokimea, 'lige 'we enowélame ju, 'lige me'gá e'yéname ju uché jaré ralámuli, 'lige 'we na'áuka ejperégame ju alué ralámuli uché jaré ralámuli 'yuga, 'lige 'we 'yégiga ra'íchime ju. ³⁰'We chárigá ra'íchame ju uché jaré ralámuli olagá, 'we gichime ju Onorúgame, 'we gawéliga ra'íchame ju, 'we gunarume ju 'lige 'we riólame ju. 'Nátame ju churigá cha olamia bilé ralámuli, 'lige tabilé e'wame ju napu nulé a'boi o'nola. ³¹Tabilé bijchígime ju bilé ra'íchali ruilía, tabilé sébali olame ju 'la sébali olámirisá bilé nóchali, tabilé siné e'kame ju 'lige tabilé na'temame ju uché jaré ralámuli. ³²'We a'lá machí alué ralámuli Onorúgame anió 'ma me'liati ko alué ralámuli alanokame, abiénachigo resí nokagá ejperégame júkó, 'lige 'we ra'sálagá eteme ju uché jaré ralámuli 'we i'nílime.

**Jena ruwimela Páulo ruwíligo
Onorúgame 'la sébali gastigárimo
ko bilé ralámuli 'we cha 'sime**

2 Mué napu'lige ne'ocha uché jaré ralámuli pe mué bo'né che'wime kéré, napugiti mué abiena cha 'sika ilírome kámechigó napurigá uché jaré cha nokame ralámuli. ²'We 'la machiaa Onorúgame 'we 'la etea ajtigó cha nokiachi 'lige tabilé pe arigá a'remio tase gastigáriga. ³Mué napu ne'óchame ju ralámuli cha nokame kóriká 'lige mué bo'né 'we cha

'sika ilírome kéchigó, tase mayewa pe arigá a'remio Onorúgame mué tabilé gastigáriga. ⁴Mueka tabilé najkiéréko napurigá Onorúgamete na'temápua. Onorúgameka tabilé yati gastigárimo ju napu'lige cha 'sisa mué, 'lige mueka abichilubi 'we cha 'sika ilírome ju. Onorúgameka najkí napurigá a'rémala mué chibi 'sika eyena. ⁵Abichilubi chibi 'sika einásaká mué 'liko Onorúgame a'wágame gastigárimala mué napu'lige seba raweli napu'lige Onorúgame gastigárimili ju ralámuli napuchilú resí nokale. ⁶Onorúgame semati raweli 'yámala ralámuli 'la sébali olásaká napu Onorúgame najkí 'lige gastigo 'yámala alué napu tabilé sébali olame ju. ⁷'La rewagachi moinámala alué ralámuli napu ekí e'wime ju Onorúgame, alué napu najkime ju napurigá na'temaka etewa Onorúgamete 'lige alué napu 'la moinánilime ju 'pa rewagachi napu'lige suwisá. ⁸'Lige 'we a'wágame gastigárimala alué ralámuli napu tabilé na'temaka eteme ju uché jaré ralámuli 'lige napu tabilé e'wame ju napu Onorúgame najkí. 'We ayóniga etémala Onorúgame alué ralámuli. ⁹'We resí nílamala suwábaga alué ralámuli napu cha nokame ju, alué ralámuli jurío 'lige abiena alué ralámuli tabilé jurío. ¹⁰Onorúgameka 'we 'la nirámala alué ralámuli napu ekí tabilé i'nílime ju, alué napu 'la na'temaka e'yéname ju uché jaré ralámuli. Aminami Onorúgame 'we a'lala 'nátali 'yámala alué ralámuli, alué jurío 'lige abiena alué tabilé jurío.

¹¹ Onorúgameka a'chigó aliena na'temame ju suwábaga ralámuli. ¹²Ralámuli tabilé jurío tabilé machime ju chonime ra'íchali chujkugá Moisesi nila nulalí napu Onorúgame 'yale, nobi 'láchigo machime júkó tabilé 'la ko cha nokiá. 'Lige alué ralámuli jurío napu cha nokame ju rekó 'we a'lá machime ke Moisesi nulalila, alueka 'we machí Onorúgame wa'lú gastigo nejimio. ¹³Pecha 'wesi ralámuli bi'wime júkó alawala pe gepuga alué nulalí Moisesi nila, iligá 'la sébali olame ju suwábaga napu aní Moisesi nulalila, alueka 'la bi'wimela alawala. Abiénachigó 'la bi'wimela alué ralámuli alawala napu 'la sébali olame ju suwábaga a'boi rejchólila. ¹⁴Alué ralámuli tabilé jurío napu tabilé nígame ju alué Moisesi nila nulalí 'lige 'la e'wame a'boi nila rejcholi rekó tabilé nígame ke alué Moisesi nila nulalí, alueka 'la a'ká ralámuli ju ¹⁵napugiti tabilé i'níliga járome kame. Bo'né Onorúgame rekile alué 'nátili. Chibi nokasá yati ne nílime ju. Alekeri machime ju tabilé 'la ko chibi nokiá. 'Lige 'we a'lá nochasa abiena 'we 'la ne nílime ju. 'We a'lá machime ju tabilé a'lá ko cha'simía 'lige 'we a'lá machime ju 'we a'lá ko tabilé cha nokogá e'yénilia. ¹⁶Napu'lige raweli sebasa Onorúgame ralámuli gustisia olámachi, Onorúgame Esukristo julámala gaténiliga ralámuli 'yuga. Esukrístoka wa'lú gastigo 'yámala alué ralámuli 'we

chátiri 'nata mochísaká 'lige tabilé gastigo 'yámala 'la 'nata mochime ka. Alarigá ruyeme ju ne ralámuli.

Jena ruwimela Páulo bilé ralámuli 'la bijchiá 'la Onorúgame oyérame ka tabilé chérikáme ko rekó sikirétigame ke pe'tá guwala isíflala

¹⁷Émika jurío korí 'lige 'we ra'salá 'emi jurío kóriká 'lige 'we machime ju 'emi Moisesi nulalila 'lige 'we ra'salá 'emi 'la Onorúgame oyérame kame. ¹⁸Émika 'we a'lá machime korime ju napu Onorúgame najkí, 'lige aminami 'we ejbénigame korí 'emi nóchaga napurigá Onorúgame nulá. ¹⁹'Lige 'nata 'emi 'la umubamio beniria alué tabilé machime ralámuli churigá ka Onorúgame. ²⁰Émika anime ju 'la jebénigame ko 'emi rejcholi ruyea uché jaré ralámuli, alué tabilé rejchirúgame napu pe yati simíbame ju uché jaré ralámulite bayérilia, 'lige abiena alué ralámuli napu pee machime ju Onorúgame nila ra'íchali. 'Émika niga mochime ju alué Moisesi nila nulalí 'lige alekeri 'we ejbénigame korí 'emi suwábaga 'nátili 'lige senibí rawé 'la a'lala ra'íchali ra'íchame korí 'emi tabilé 'yégalí. ²¹Émika 'we 'la rejcholi benírame ju uché jaré ralámuli, ¿'lige 'emi chonigá tabilé 'la benime júkó bajchá? 'Émika benírame ju ralámuli tabilé 'la ko chigolia, ¿'lige chonigá chigome júkó 'emi? ²²Émika tabilé 'la korime ju uché jaré umugí 'yuga okokia tabilé 'la

g 2:19 Yolí ra'íchaga ka regá aní: «'Émika umébase korí o'toa 'emi alué ralámuli tabilé ma'chílime 'lige ra'ósali ko 'emi alué ralámuli chonárale mochígame.»

'emi 'yula, ¿'lige chonigá 'émika 'la 'yuga okome júkó alué che jaré umugí 'yuga tase 'la 'emi 'yula? 'Émika 'we a'lá ruyeme ju ralámuli tabilé a'lá ko iwérali tánilia alué e'karúganti tábiri napu pe ralámuli newálila ju, ¿'lige chonigá 'émika chigome júché tábiri napu nerú alemi pachá alué tábiri napu iwérali tánime ju alué ralámuli napu tabilé oyérame ju Onorúgame? ²³'Émika 'we machime ju napu Onorúgame najkí, tabiléchigo 'la e'wame kéréko 'emi napu Onorúgame najkí. 'Lige ralámuli etega alanokachi 'emi tabilé 'la nirame ju Onorúgame. ²⁴Alekeri Onorúgame ra'ichálila regá aní: «'Emi ralámuli jurío tabilé e'wame ju napu nulá Onorúgame alekeri alué ralámuli tabilé jurío tabilé 'la niraga ra'íchame ju Onorúgame olagá.»^h

²⁵Sikirétigame nisa 'emi pe'tá isílala guwala 'lige 'la e'wame nisa 'emi napu najkí Onorúgame, alarigaka 'we a'lá najtékame ju. 'Lige sikirétigame nisa 'emi pe'tá isílala guwala 'lige tabilé e'wasa napu najkí Onorúgame, 'liko tabilé najtékame nímala rekó sikirétigame ke 'emi pe'tá isílala guwala. ²⁶Ralámuli tabilé jurío rekó tabilé sikirétigame ke pe'tá isílala guwala 'lige 'la e'wame nisa napu nulá Onorúgame, alué ralámulika nímala napurigá alué ralámuli napu sikirétigame ju pe'tá isílala guwala alué napu 'la e'wime ju Onorúgame. ²⁷Napu'lige 'emi etea alué ralámuli napu tabilé

sikirétigame ju pe'tá isílala guwala 'we 'la sébali olao alué nulalí napu Onorúgame 'yale Moisesi, 'lige 'émika 'we chijunámala etega tabilé 'la sébali olame ko 'emi alué nulalí rekó 'we 'la machime ke alué nulalí 'lige rekó 'la sikirétigame ke pe'tá isílala guwala. ²⁸Bilé ralámuli napu 'la bijchiá 'la Onorúgame oyérame ju, tabilé chéré rekó sikirétigame ke pe'tá isílala guwala. ²⁹Alué 'la bijchiá 'la Onorúgame oyérame ka, alueka 'la Onorúgame Alawala alawégame ju 'lige 'la e'wame ju napu nulá Onorúgame. Onorúgameka 'we a'lá ra'salagá ajtí alué ralámuli 'yuga napugiti etéeme alué ralámuli na'tálila. 'Lige pe ralámulika tabilé eteme ju alué uché bilé ralámuli na'tálila, ralámulika 'we najtékame nerame ju 'nalina alué sikirékime bilé río pe'tá isílala guwala. Tabiléchigo machígó tachiri 'nata ajtigó.

3 ¿Tacha 'la júkó jurío níriga 'lige sikerétigame níriga pe'tá isílala guwala wi'chila? ²'We 'la júpaché jurío níriga 'lige sikirétigame níriga pe'tá isílala guwala napugiti Onorúgame 'yáligame alué bo'né Onorúgame nila ra'íchali alué ralámuli jurío 'ya ejperégame 'lige jipe bijí alué ra'íchali oyérilime niru. ³'Lige ¿chukimélawé 'ma a'resa Onorúgame oyeria jaré alué ralámuli 'lige napu 'la sikirétigame nile pe'tá isílala guwala wi'chila? ¿'Lige 'lacha alekeri 'ma tabilé sébili olámalawé Onorúgame napu sébili olámorílige? ⁴Tabilé alarigá

^h 2:24 E'nesi Isaías 52:5 'lige Ezequiel 36:20-23.

ju, Onorúgameka sébili olame ju rekó ralámulika tabilé sébili olame ke. Regá aníché Onorúgame nila ra'íchali:

Mué Onorúgame, mueka tabilé siné 'yégali ruwime ju, alekeri napu'lige ralámuli anichi 'we 'yégali ra'íchame ko mué, mueka senibí neyúrimala.ⁱ

⁵Regá 'nátame ju jaré ralámuli: «Napu'lige cha nokisuga 'lige ku guwana na'tásiga, suwábaga e'nesi chiena 'la semá 'sime ko Onorúgame ka. 'Liko tabilé 'la ju Onorúgame gastigaría ramué napu'lige cha nokisuga.» (Regá ra'íchame ju ralámuli napu tabilé Onorúgame oyérame ju.)⁶ Tabilé 'la ju alarigá na'talia. Onorúgameka tabilé 'yégimala napu'lige raweli sebasa napu Onorúgame gastigo 'yámili ju ralámuli.

⁷Abirigáchigo jaréchigo regá anime ju: «Napu'lige ne 'yégali ra'íchachi, Onorúgame gu'írame kéré ne. Onorúgame pecha gastigáromili júkó ne'chí.»⁸ Jaré ralámuli anime ju, alarigá nejime kará ne rejcholi, tabiléchigo bijchiá júkó, alué ralámulika gastigáriwili ju.

Jena ruwimela Páulo ruwíligo suwábaga tabilé a'lá alawégame nírigo jena wijchimoba ejperégame

⁹¿Abé a'ká ralámuli niru ramué jurío abé a'lá 'nátame me'tagá uché jaré ralámuli? Tabilé. Napurigá

aní ne, suwábaga ralámuli tabilé a'lá alawégame niru rekó jaré jurío níriga 'lige aminami jaré tabilé jurío ke. ¹⁰Regá aní Onorúgame nila ra'íchali:

Tabilé 'wesi ralámuli mochí bi'wígame alawégame.

¹¹Tabilé 'wesi i'té 'la námame churigá ka alué a'lala 'nátili. Tabilé 'wesi i'té 'la oyérinilime Onorúgame.

¹²Suwábaga 'ma a'rele Onorúgame oyeria, pe napuchíbiriga 'nátaga e'yena, suwábaga 'we cha noká. Tabilé 'wesi ralámuli mochí 'la semáriga 'nátame, nibilé pe bilé.^j

¹³Napu'lige ra'icha pe chibiyeti ra'íchame ju, 'lige 'we 'yégali ra'íchame ju.^k Asíriga ená nílime ju ralámuli alué ra'íchali gepua napurigá kame ju bilé sinowí sowelá.^l

¹⁴'Lige 'we gawéliga ra'íchame ju ralámuli olagá, 'we ayóniga ralámuli.^m

¹⁵'Lige 'we jigame ju ralámuli me'liachi.

¹⁶Asíriga resíriga a'reme ju ralámuli, asíriga pobre a'reme ju.

¹⁷Alué ralámulika senibí na'áuka ejperégame ju.ⁿ

¹⁸Tabilé nirame ju Onorúgame, tabilé majame ju Onorúgame.^o

i 3:4 E'nesi Salmos 51:4.

j 3:12 E'nesi Salmos 14:1-3 'lige Salmos 53:1-3 'lige Eclesiastes 7:20.

k 3:13 E'nesi Salmos 5:9.

l 3:13 E'nesi Salmos 140:3.

m 3:14 E'nesi Salmos 10:7.

n 3:17 E'nesi Isaías 59:7-8.

o 3:18 E'nesi Salmos 36:1.

Regá aní Onorúgame nila ra'íchali.

¹⁹We 'la machiaa 'we 'la ma'chígime anió alué ra'íchali alé osilichi napu ju Moisesi osilila napurigá 'la machiboa alué napu nígame niru alué osilí tabilé 'wesi mochigo jena wijchimoba 'la sébali olame, ye ra'íchalika júkuru napurigá machiboa alué napu nígame niru alué osilí suwábaga ralámuli tabilé a'lá alawégame niru jena wijchimoba ejperégame, 'lige suwábaga 'we cha nokame Onorúgame gastigárimala. ²⁰Rekó 'la sébali olame nírige alué nulalí Moisesi osilila pecha bi'wígime alawégame nírukó. Onorúgameka pecha animélagó: «Ye rioka 'la tabilé se'winá 'síkame neraga etewá ne.» Alué nulalí Moisesi osilílaka osirúgime júkuru pe napurigá 'la machiboa tabilé a'lá alawégame níriigo.

**Jena ruwimela Páulo ruwíligo
Onorúgame náwiligo Kristo
Esusi napurigá o'tomela
suwábaga tabilé a'lá 'nátili napu
nerúlige jena wijchimoba**

²¹Alué Moisesi 'lige alué ralámuli napu ruwime nile napu anele Onorúgame 'la ma'chígime ruwile tabilé chérikó Onorúgame níriiga rekó tabilé sébali oliae alué napu nulá alué nulalí Moisesi osilila. ²²Onorúgameka 'la niraga eté suwábaga ralámuli napu 'la bijchígime ju napu anile Esukristo 'lige napu 'la e'wame ju. Onorúgameka pecha chélagó rekó tabilé jurío ke ralámuli o rekó jurío ke ralámuli. ²³Suwábaga ralámuli tabilé 'la bijchiá 'la bi'wígime

alawégame ju, 'lige tabilé sébali olame ju napu Onorúgame najkí.

²⁴Onorúgameka 'we na'temá ramué, alekeri júlale Kristo Esusi napurigá o'tomela suwábaga tabilé a'lá 'nátili (pecado). Alué 'sile suwábaga gatea.

²⁵Onorúgameka Kristo Esusi júlale napurigá ramué neraga mukumela gulusichi. 'La bijchígisiká ramué, ramué neraga mukumea nawáligo Kristo Esusi 'liko Onorúgame 'la e'kámala ramué. Regá 'we 'la ma'chígime nérékuru chiena 'la na'tamao Onorúgame ramué. 'Lige ma'chígime nélékuru Onorúgameka tabilé yati gastigáriligo alué 'ya mochígime napugiti Onorúgameka 'we 'la buweme kame napurigá ku guwana na'tawa ramué. ²⁶A'chigóriga jipe 'we 'la ma'chígime nérékuru chiena 'la na'temao Onorúgame ramué. 'Lige 'we ma'chígime nérékuru bijí 'we 'la na'tamame ko Onorúgame alué ralámuli napu 'la Esusi oyérame ju.

²⁷Ramueka pecha regá anéwagó Onorúgame: «Ramueka 'we 'la sébali olame niru alué nulalí Moisesi nila.» Pecha 'la ju rekó alarigá aniá, pecha 'la sébali olame nírigime. Onorúgameka 'we na'temá ramué napugiti ramueka Esukristo oyérame nírigime. ²⁸Onorúgameka pecha regá animélagó: «Ye rioka 'we a'lá alawégame ju napugiti 'la sébali olame kame napu nulá alué nulalí Moisesi osilila.» Onorúgameka iligá regá animela: «Ye rioka 'we a'lá alawégame ju napugiti 'la bijchígime kame napu aní ne.»

²⁹Onorúgameka tase pe juríocho ralámuli na'temame

ju, Onorúgameka na'temame ju suwábaga ralámuli rekó tabilé jurío ke. ³⁰Onorúgameka pe bi'lepi ju, 'lige Onorúgame júkuru napu oyera suwábaga ralámuli napu oyérame ju Esukristo, alué jurío ralámuli 'lige alué tabilé jurío ralámuli.

³¹Rekó Esukristo oyérame níriga pecha regá na'táwagó: «Ramueka 'ma 'la bijchígime niru napu aní Esukristo, 'ma pecha najtékame júkó alué nulalí Moisesi nila.» Iligá tase a'rewa alué nulalí Moisesi nila. Alué Moisesi nulalílaka abiena najtékame ju. Napu'lige Esusi mukusá suwábaga 'la sébali ikile napu aní alué nulalí Moisesi nila.

**Jena ruwimela Páulo ruwíligo
Abraámi 'we 'la bijchígiligo
napu anile Onorúgame**

4 Regá aniboa: ¿Churigá 'la na'temaka etele Onorúgame alué Abraámi ramué rijimala ye 'ya ajtígame? ²Onorúgame 'we galegá etesa alué Abraámi pe etega 'we 'la sébali olame ko e'karúgame napu Onorúgame nulele, 'liko Abraámi animékuru: Neka 'we 'la sébali olame ju napu Onorúgame nulá, alekeri 'la rewagachi moinámala ne. Regá animékuru, nobi Onorúgameka tabiléchigo regá 'nátaga etélekó alué Abraámi: «Ye rioka 'la rewagachi moinámala 'la sébili olame kame napu ne nulá.» Pecha alarigá 'nátalekó Onorúgame pe 'la sébili olagáriká alué Abraámi. ³Aka regá aníché alué osilí Moisesi osilila: «Onorúgameka regá 'nátaga

etele alué Abraámi: Ye rió 'la rewagachi moinámala napugiti 'we 'la bijchígiligo napu aní ne.»^p ⁴Napu'lige bilé rió nochasa enomí meka, alué enomika tabilé pe kógilime nímalá alué enomí alué nóchame, alué enomika 'ma métigame júkuru, alué nóchame mélekuru. ⁵Onorúgameka 'we 'la bi'wígime alawégame neraga eteme ju bilé ralámuli rekó cha 'síkame nílige napugiti alué ralámulika 'la bijchígiligo napu anile Onorúgame. ⁶Aka alué bo'né Rabí anílege'é Onorúgame 'we 'la neraga eteme ko apiépiri ralámuli napu 'la bijchígime ju napu aní Onorúgame. ⁷Regá anime osale:

'We ganíliga mochí alué
ralámuli
napu e'kárigime ju
Onorúgamete.

⁸'We ganíliga mochí alué
ralámuli
napu Onorúgame e'kame ju.^q

⁹¿Chieri júkó alué ralámuli napu 'we ra'sálá mochí, napu tabilé gastigárilé Onorúgame? ¿Pe alué napu ju 'la sikirétigame pe'tá isílala o alué tabilé sikirétigame pe'tá isílala? ¿Aka Onorúgame 'we 'la neraga etéligé alué Abraámi, 'we 'la bijchígilime napu anile Onorúgame? ¹⁰¿Chiéniko 'la neraga etélekó? ¿Bajchá ta'chó sikirekia pe'tá alué isílala guwala o máchala nujubá 'ma sikirésiga? Aka ta'chó sikirékiaguru pe'tá isílala. ¹¹⁻¹²'Lige a'kinana Abraámika 'ma sikiréliru pe'tá alué isílala

p 4:3 E'nesi Génesis 15:6.

q 4:8 E'nesi Salmos 32:1-2.

napurigá machimela ralámuli 'ma a'lá oyérame ko Onorúgame. 'Lige ta'chó sikirekia, alueka 'la bijchígime nile napu Onorúgame anile, 'lige Onorúgame 'we a'lá niraga etele. 'Liko Abraámika ju suwábaga ralámuli o'nola napu 'la bijchígame ju napu aní Onorúgame 'lige Onorúgameka 'la nirá alué ralámuli, tabilé chéré rekó sikirétigame ke pe'tá alué isílala o tabilé sikirétigame ke.

Jena ruwimela Páulo ruwíligo Onorúgame 'la sébali olame ko bilé tábiri 'la sébali olámirisá

¹³Onorúgame anele alué Abraámi 'lige alué Abraámi rijimela 'we a'kinana o'chérigame: «Suwábaga ye gawí 'emi nila nímala.» Onorúgameka pecha regá 'nátalekó: «Abraámika 'we 'la sébali olame ju napu aní alué nulalí, alekeri 'yámala ne suwábaga ye gawí.» Pecha alarigá 'nátalekó Onorúgameka. Onorúgameka alarigá anele alué Abraámi 'lige alué Abraámi rijimela a'kinana o'chérigame napugiti Abraámika 'wéchigo 'la bijchígiligame 'la sébali olame ko Onorúgame bilé tábiri 'la sébali olámirisá, alekeri Onorúgame sébali rió neraga etele alué Abraámi. ¹⁴Onorúgame 'la bi'weme nisa ralámuli alawala pe aluecho napu 'la sébali olame ju alué Moisesi nila nulalí, 'liko pecha sirbe nímilikó rekó 'we 'la bijchígilie napu aní Onorúgame, 'lige tabilé siné 'la bi'wígame alawégame níwilikuru. ¹⁵Jaré ralámuli 'nátame ju rewagachi simamio pe 'la sébali olagá Moisesi

nila nulalí, nobi tabiléchigo alarigá júkó. Tabilé 'wesi ralámuli umébame ju sébali olá alué nulalí Moisesi nila rekó 'we iwérali olae sébali olániliga alué nulalí Moisesi nila, abirigáchigo gastigáriwili ju. 'Lige napu'lige ralámuli 'la bijchígisa 'la sébali olame ko Onorúgame napu anile, 'liko tabilé gastigo narémala alué ralámuli.

¹⁶'We 'la najkiáká napurigá 'la nejkúrimala Onorúgame, 'liko 'we 'la bijchígilime ju napu aní Onorúgame. Alarigá suwábaga ralámuli 'la gu'íriwa Onorúgamete 'la najkisáká 'emi napurigá gu'íriwa. Onorúgame tabilé lale: «Neka gu'írimala pe aluecho napu 'we 'la sébali olame ju alué Moisesi nila nulalí.» Onorúgameka lale 'lina: «Neka 'we 'la gu'írimala 'lina alué napu 'la bijchígime ju napu aní ne napurigá bijchígile alué Abraámi.» Alekeri suwábaga ramué o'nola ju alué Abraámi. ¹⁷Aka regá aniché Onorúgame nila osilí: «Neka mué ajchá wa'lula we'kaná gawichí mochígame ralámuli o'nola neraga.» Alué Onorúgame júkuru napu oyérale alué Abraámi, alué Onorúgame napu ajalí 'yame ju suwígame 'lige napu machime ju suwábaga napu ikimeli ju.

¹⁸Napu'lige Onorúgame anesa ochérimio alué Abraámi inolá 'lige apalóchila, ochila, umúlila, 'lige ególila, 'lige aminacho we'ká, 'we 'la bijchígile Abraámi alanichi Onorúgame. 'Lige ochérale alué Abraámi inolá 'lige apalóchila 'lige ochila, 'lige umúlila 'lige ególila 'lige aminacho we'ká, 'lige we'kanami gawichí simíbale

ejperélimia. ¹⁹Rekó 'ma 'we o'chéráme ke Abraámi, tabilé chélále, 'ma amulí bilé siento bamígáme nile, 'lige 'ma 'we 'la machigá asale alué Abraámi 'ma pe a'kinana mukumeo, 'máchigo 'ma 'we o'chérigáme níligame, 'lige 'we 'la machigá asale tabilé siné rojparáligo alué Abraámi upila napu Sara anilime nile, tabilé siné 'kúchigáme níligo, tabiléchigo chélalékó, iligá alué Abraámika 'we 'la bijchígale 'la bijchiá alarigá nimio napurigá anile Onorúgame, Onorúgame 'la elimio alué upila napu Sara anilime nile napurigá 'la 'kúchigáme nímalá.

²⁰Abraámika tabilé gawéliga akele alanichi Onorúgame, o'chérímio alué Abraámi inolá, iligá alué Abraámika abéchigo 'la bijchígale siné rawé 'la ranélimio alué Sara napurigá anile Onorúgame. 'Lige alué Abraámika anele Onorúgame wa'lú a'walí nígame ko Onorúgame ²¹'lige 'la sébali olame ko bilé tábiri 'la sébali olámirisá. ²²Alekeri Onorúgame 'la sébali olame rió neraga etele alué Abraámi 'la bi'wígáme alawégame neraga.

²³⁻²⁴Onorúgame nila ra'íchalika ruwí Onorúgame 'we 'la bi'wígáme alawégame neraga etéligo Abraámi napugiti Abraámi 'we 'la bijchígiligame napu anile Onorúgame. 'Lige ye ra'íchalika ruwime ke aní Onorúgame 'we 'la bi'wígáme alawégame neraga eteo ramué a'chigórige napurigá Abraámi, napugiti ramué 'we 'la bijchígime nírigime napu aní Onorúgame 'lige 'la bijchígime nírigime Onorúgame ajalí 'yáligo

Esusi napu ju ramué nuleme.

²⁵Onorúgame alarigá elale napurigá me'liboa alué Esusi napurigá o'togá mukumela suwábaga alué gastigo napu ramué narépuli nílige, 'lige napurigá ku uché ajánamala Esusi napurigá Onorúgame 'we 'la bi'wígáme alawégame ralámuli neraga etémala ramué.

**Jena ruwimela Páulo ruwíligo
Onorúgame 'la bi'wígáme
alawégame neraga eteo ramué**

5 Onorúgame 'we 'la sébali olame ralámuli niraga eté ramué napugiti ramueka 'la bijchígime nírigime 'la sébali olame ko Onorúgame bilé tábiri 'la sébali olámirisá, alekeri 'la ganíliga ejperégame niru 'la iwérali tániga Onorúgame. Wa'lula Esukristo napu ramué nuleme ju, 'ma 'la gatele, gulusichi mukule ramué nila gastigo o'togá napurigá ramué 'la ganíliga ejperégame niwa. ²'We ra'sáligá mochiru, ramueka 'wéchigo 'la machiame 'we 'la nejkura ajtigó Onorúgame napugiti ramueka 'we 'la bijchígime nírigime 'la nejkúrime ko Onorúgame. Abiena 'we ra'sálagá mochiru napugiti 'we 'la machiame 'la rewagachi moinawio Onorúgame 'yuga mochimia napu'lige suwisuga. ³Abiénachigo 'la ganíliga ejperélrúkó rekó i'sínimi 'we resí níliga ejperégame nírigé. 'Wéchigo 'la machiame alarigá benírame ko anáchaga rekó resí níliga ejperélrige. ⁴'Lige benisúgaká anáchaga rekó resí níliga ejperégame nírigé i'sínimi, 'we 'la ganíliga etewa ramué Onorúgamete,

'lige alésíko 'la machigá mochiwa 'la sébali olamio napurigá anílige bo'né Onorúgame. ⁵'Lige alésíko tabilé chijunawa, Onorúgame 'we na'temaka eté ramué, alekeri náole bo'né alawala napurigá asimémpá ramué alawálachi.

⁶'Yako tabilé a'ká ralámuli nírigeturu, pe chibi nokogá járome nírigeturu. Ramué a'boi ralámulika tabilé machime nírige churigá 'la moinawa rewagachi, alekeri Esukristo mukúlekuru ramué gu'íriga. Onorúgameka 'ma 'la machigá asale aliéniko mukumeo Kristo. ⁷Napu'lige me'liboli nisa bilé rió tabilé che'sika oyame, 'lige uché bilé rió etesa me'libólíko alué rió tabilé che'sime, siné kachi regá animela alué rió alé ilígame etea me'libólíko alué rió tabilé che'sime: «Ne'chí 'lina me'liboa, tase alué rió.» Siné kachi tabilé che animéremá. ⁸Esukristoka me'líliru bilena gulusichi ujchagá ramué nila gastigo o'togá rekó 'we cha nokame nírige ramué, rekó alué Esukristo saíla nírige ramué, 'lige 'we a'lá machiaa Onorúgame 'we na'temao ramué. ⁹Jipe Onorúgame 'we 'la sébali olame ralámuli neraga eté ramué aka Kristo mukúlepeché bilena gulusichi ramué nila gastigo o'togá, alekeri Onorúgame 'la bi'wígame alawégame neraga eté ramué. Onorúgame tabilé gastigárimala ramué napu'lige 'ma sebasa raweli napu Onorúgame gastigárimili ju suwábaga ralámuli cha nokame, napu'lige rewagachi

o'tomeli ju Onorúgame oyérame ralámuli. ¹⁰Onorúgame saíla nírige, 'lige 'ma gatele alué bo'né inolá náoliga napurigá me'liboa bilena gulusichi. Jípeko Onorúgame 'kúchila niru 'lige 'la rewagachi simawa napugiti Krístoka 'pa rewagachi ajtigame 'we tania Onorúgame napurigá Onorúgame 'la gu'írimala ramué. ¹¹'Lige aminami 'we 'la ra'salá mochiru Wa'lula Esukristo 'máchigo 'la gatéligime napurigá 'la Onorúgame gompaniérola niwa.

**Jena ruwimela Páulo ruwíligo
pe bilé rió chojkila gite tabilé
a'lá alawégame ochérame ko
ralámuli 'lige pe bi'lepi rió 'síligo
suwábaga gatea napurigá bi'wígame
alawégame gainámala ralámuli**

¹²'We 'ya bajchá bejtégame rió Arani anilime tabilé 'la sébali olale napu nuléligo Onorúgame 'lige mukule' 'lige alé si se'winárigá ikile alué 'ya bajchá bejtégame rió na'tálila 'lige jípesi ejperégame tabilé a'lá 'nátame ju ralámuli 'lige suwábaga suwiboli niru. ¹³Alué 'we 'ya ejperégame ralámuli napu'lige tabilé 'cho ochérachi Moisesi tabilé 'cho nerule alué nulalí napu Onorúgame 'yale alué Moisesi, 'máchigo 'la machime nílekó tachiri 'nátili 'la a'lala ko, 'lige 'la machime nile Onorúgamete gastigáriwio cha nokisáká, abiénachigo cha nokame nílekó. ¹⁴Abirigáchigo suwíleko rekó Onorúgame tabilé ra'fchige alué ralámuli 'yuga ruigá

r 5:12 Alué Arani tase yati mukule napu'lige tabilé e'wisa Onorúgame. 'We a'kinana mukule. Tabilé go'sáká alué masana rakala napu tabilé go'núliga ajchárigame nile alué Arani, pecha mukumeli nílekó nibilé ramué pecha suwiboli nílekó.

tachiri chu'simía 'la ko 'lige tachiri chu'simía tabilé 'la ko napurigá ruyele Onorúgame alué Arani 'lige Moisesi. Esúsika nile napurigá apiépiri ralámuli napurigá alué Arani nobi Esúsika 'wéchigo 'la e'wime nílekó Onorúgame.

¹⁵Ya chojkiná rawé Arani tabilé e'wele Onorúgame 'lige tabilé a'lá alawégame gayénale. Alué Arani chojkila ju 'lige jípeko suwábaga ralámuli abisíchigo che'wíguru 'lige alekeri tabilé a'lá alawega e'yena. Alué bi'wígame alawá napu nejí Onorúgame 'we 'la ju. Onorúgame júlale alué Esukristo napurigá alué Esukristo nejímala a'lala 'nátili.

¹⁶Alué tabilé a'lala 'nátili napu 'nátale alué Arani tase a'chigóriga ju napurigá alué a'lala 'nátili napu nejile Onorúgame. Suwábaga alué ralámuli napu tabilé e'wame ju napu Onorúgame najkí napurigá 'sile Arani 'we 'ya, alueka narémala wa'lú gastigo. 'Lige alué ralámuli napu 'la e'wame ju napu Onorúgame najkí napurigá 'sile Esukristo, alueka 'la tabilé narémala gastigo rekó 'we cha nokágame ke. ¹⁷Ya bajchá rawé napu'lige Arani tabilé e'wele Onorúgame, alé si a'kinana suwábaga ralámuli tabilé a'lá alawégame o'chérame ju 'lige jaré abé we'ká bamigá suwime ju 'lige jaré ta'mé we'ká bamigá, 'lige 'we 'la bijchígisaká Onorúgame Esukristo júlaligo napurigá o'tomela suwábaga alué tabilé a'lala 'nátili, 'lige a'resa cha noká 'liko 'la moinámala 'pa rewagachi napu'lige suwisá.

¹⁸Pe bilé rió chojkila gite tabilé e'wagáriká 'ya chojkiná rawé napu Onorúgame nulale, a'lígesí 'ma

resítiri alawégame o'chérame ju ralámuli, 'lige pe bi'lepi rió 'sile suwábaga gatea napurigá tabilé resítiri alawégame nímala ralámuli.

¹⁹Yeka pe aníame kérékuru pe tabilé e'wáligame Arani 'ya chojkiná rawé napu Onorúgame nulale, 'ma resítiri alawégame o'chérame ko ralámuli. Abiénachigo we'ká ralámuli tabilé resítiri alawélamalagó napugiti Esukristo 'la e'wéligame Onorúgame.

²⁰Onorúgame 'yale Moisesi alué nulalí napurigá machimela ralámuli tachiri chu'simía tabilé 'la ko 'lige tachiri chu'simía 'la ko. 'Lige napu'lige ralámuli 'ma machisá 'we cha nokao napu Onorúgame tabilé najkí 'liko alué ralámuli abéchigo cha nokame ju, 'liko Onorúgame abé na'temame ju alué ralámuli.

²¹'We 'yasi chojkiná rawé 'we cha nokale ralámuli, jípesí abalarigá e'yena, alekeri suwime ju, 'lige Onorúgameka 'we 'la na'temaka gu'ira ralámuli jipe ejperégame napurigá e'wámala napurigá najkí Onorúgame, napurigá 'la rewagachi simámala napu'lige suwisá. Wa'lula Esukristo 'ma gatele napurigá Onorúgame najkí.

Jena ruwimela Páulo ruwíligo Onorúgame 'yáligo ajalí alué Kristo napu'lige me'lisuga, a'chigóriga 'ya a'walí ramué

6 ¿Chonokibóaché 'liko? ¿'We cha nokiboa napurigá Onorúgame abé na'temámala ramué? ²¿'Lacha bijí i'níliga járome níwaché, 'ma a'régame nírige alué tabilé a'lá 'nátili, 'lige 'lacha bijí na'táwaché alué tabilé a'lá 'nátili?

³¿Tabilé nélá 'emi? Suwábaga ramué napu 'la bijchígime niru Kristo Esusi mukúligo ramué gu'íriga, jípeko Onorúgame a'walila a'walígame niru. 'Ma Onorúgame oyérame niru. Se'wináriga 'nátame niru. ⁴Napurigá Onorúgame 'la 'yale ajalí alué Kristo napu'lige alué Kristo me'lisuga, a'chigóriga 'la nejí a'walí jipe napurigá ramué 'la umabawa a'rea alué tabilé a'lá 'nátili napugiti Kristo ku ajániligame, alekeri ramuéchigó napurigá ku ajánigame ralámuli niru napugiti 'ma 'la a'rérigame alué tabilé a'lá 'nátili napu 'nátaga e'yéname níriga.

⁵Ramué 'ma bijchígisiká Kristo alé gulusichi mukúligo, 'liko 'la ku ajánarigame niwa ramuéchigó napu'lige suwisuga napurigá ajánaliru alué Kristo. ⁶Kristo mukule bilena gulusichi ramué nila gastigo o'togá napurigá ramué 'ma tabilé ejperélawa napurigá ejperégame ju alué ralámuli napu tabilé umébame a'rea chibi noká.

⁷Napu'lige Kristo alawala bajkísá bilé ralámulichi chojkime ju nulea alué ralámuli, 'lige alué ralámuli 'ma tabilé umériwa alué tabilé a'lá 'nátalite. ⁸Alué Kristo alawala bajkísá ramuechi 'liko 'la gainawa e'wá napurigá najkí Onorúgame.

⁹Ramué 'la machiaa alué Kristo ku ajánaligo 'lige tabilé siné ku mukumeo. ¹⁰Alué Krístoka mukule ramué nila gastigo o'togá. Pe si'nepi mukule. 'Ma tabilé che siné mukumela. Alueka 'ma Onorúgame 'yuga ajtí. ¹¹'Emi 'we 'la e'wawa napu najkí Onorúgame, 'máchigo a'lá 'nátame kame 'emi Kristo Esusi

na'tálila, 'lige alué Kristo Esusi alawala nejkúrima ju napurigá tabilé na'tawa Remónisi na'tálila.

¹²'La listo mochiwa napurigá tabilé neyúrimala Remónisi na'tálila. ¹³Tase a'rewa napurigá 'emi sekala cha nokimela, tase a'rewa napurigá 'emi chu'ala chátiri ra'íchali ra'ichámala. Iligá 'la eliwa 'lina napurigá Onorúgame nulámala 'emi alawálachi, 'lige 'la oyérawa Onorúgame. 'Émika napurigá suwígama kéturu napugiti chátiri bowechi e'yéname níligame. ¹⁴Jípeko alué tabilé a'lá 'nátili 'ma tabilé umubámala 'emi nulea napugiti 'émika pecha regá 'nata mochígime: «Neka 'la rewagachi moinámala neka 'la sébali olame kame alué Moisesi nila nulalí.» Iligá 'émika 'la bijchigi 'la nejkúrima ko Onorúgame.

Jena ruwimela Páulo ruwíligo bilé rió napu nóchame ju bilé batroni 'yuga pe alué bi'lepi batrónicho e'weme ko

¹⁵'Émika 'ma tabilé regá 'nátame nísaká: «Neka ta'mé 'we chéla rekó tabilé umebe ne sébali olá Moisesi nulalila», 'lige 'lacha alekeri cha nokogá e'yénamalawé 'emi. ¹⁶'Émika 'la machíguru bilé rió napu nóchame ju bilé batroni 'yuga pe alué bi'lepi batroni e'weme ko. 'Emi 'we cha nokigá e'yéname nisa 'lige 'ma a'rénalasa 'emi cha noká, siné kachi tabilé gainámala 'emi a'rea. 'Lige 'la Onorúgame e'weme nisa 'emi 'la semáriga ejperélamala. ¹⁷'Émika 'we cha nokogá járome nile 'yabé raweka nobi jípeko 'wéchigo a'lá

e'wágó 'emi napu benírilliru. 'Lige alekeri 'we ra'sálagá ajtí ne, 'lige wa'lú cheliera 'ya ne Onorúgame.

¹⁸Jípeko 'ma 'la Onorúgame nila nóchalichi nóchame ju 'emi. 'Ma tabilé Remónisi nochálilachi.

¹⁹Jipe ruimé ne 'la ma'chígime tabilé nóchali kame ra'íchalite napugiti 'émika tabilé 'cho námame kame ye ra'íchali. 'Émika Remónisi nochálilachi nóchame nile napu'lige tabilé 'cho oyeria Onorúgame, alekeri 'émika 'we cha nokame nile. 'Émika 'yuga okome nile tabilé a'boi upila 'lige i'kirú chibi nokagá járome nile. Jípeko 'la Onorúgame nila nochálilachi nochámili júkuru 'emi.

²⁰Napu'lige 'emi bijí tabilé 'cho oyérame ka Onorúgame, regá 'nátame nile 'emi: «Ramueka pecha chélagó tabilé e'wiga Onorúgame napugiti ramueka pecha oyérame nírigime Onorúgame.» ²¹¿Tachiri métukó 'lige 'emi alanokigá e'yénaga iligá pe chijúnaga e'yena 'emi jipe alanokisá napugiti 'émika 'we gawélime níligame Onorúgame?

²²Jípeko 'máchigo tabilé nóchame kame 'emi Remónisi nochálilachi, jípeko 'ma 'la Onorúgame nila nochálilachi nóchame ju 'emi, 'lige alarigáká 'we 'la ju, napugiti Onorúgame nila nochálilachi nocháliaká 'la Onorúgame 'yuga mochímili kame 'emi napu'lige suwisá. ²³Alué ralámuli napu tabilé e'weme ju Onorúgame 'lige cha nokame, alueka tabilé Onorúgame oyérame nímala jena wijchimoba mochiga nibilé napu'lige suwisá, tabilé moinámala rewagachi. Onorúgameka 'la gatele napurigá

ralámuli 'la Onorúgame oyéramala jena wijchimoba 'lige napurigá 'pa rewagachi moinámala ejperélimia napu'lige suwisá Wa'lula Kristo Esusi 'yuga.

Jena ruwimela Páulo ruwíligo bilé mukí gunégame pe bi'lepi rió 'yuga bejtélimio

7 'Emi Onorúgame oyérame, 'émika 'we 'la machí tachiri gite osirúgime ko alué nulalí Moisesi nila, 'lige machí 'emi 'we 'la sébali oláwili ko alué nulalí bijí ajagá mochiga. ²'Emi 'we 'la machí bilé mukí gunégame pe bi'lepi riocho 'yuga bejtélimio ko napu'lige bijí 'la ajagá ajtígachi alué rió napu júpá bo'né gunala. 'Lige alué rió alué mukí gunala 'ma mukusá, 'liko alué mukí 'la ikiárélamala uché bilé rió rewá. Alarigá aní alué nulalí Moisesi nila. ³'Lige alué mukí se'nú rió rewisáká bijí gunégame ke, wa'lú gastigo rewimela. 'Lige alué rió alué mukí gunala 'ma mukusá 'liko alué mukí 'la ikiárélamala uché bilé rió rewá. ⁴Yeka aniname kéré Kristo mukúligo, 'lige 'ma tabilé sébali oláwili ko napu aní alué Moisesi nila nulalí napurigá 'la moinawa rewagachi. Kristo mukule ramué o'tomea rewagachi. 'Lige ku ajánale, alekeri Kristo 'yuga newíkame káréliru, 'lige 'la umbawa sébali olá napu Onorúgame najkí. 'Liko ramué napurigá alué mukí gunámakame káréliru, 'lige Krístoka ju napurigá alué mukí gunala napu mukule. Napu'lige Kristo mukusá 'ma o'tole alué gastigo napu ramué naréputi nílige. 'Liko 'ma tabilé e'wérali

olawa benia alué Moisesi nila nulalí napurigá 'la rewagachi moinawa. ⁵Napu'lige 'we cha nokogá ejperégichi ramué 'ya bajchá rawé ta'chó oyeria Esukristo, 'lige alué Moisesi nila nulalí machisuga ramué chu'simía 'we 'la ko 'lige chu'simía tabilé 'la ko al'ligesí ramué oyéiriliru alué cha nokiamé 'lina, 'lige alué cha nokiamé oyéraga tabilé Onorúgame oyéiriliru. ⁶Jípeko 'ma tabilé regá 'nátame niru: «Ramueka 'la rewagachi simawa napugiti 'la nígame nírigime Moisesi nila nulalí.» 'Ma pecha regá 'nátame nírukó. Iligá regá 'nátame niru napu'lige me'lisuga Kristo 'ma se'wináriga ikíligo. 'Lige jípeko Onorúgame Alawala gu'írame ju ramué napurigá 'la gainawa e'wá napu Onorúgame najkí.

**Jena ruwimela Páulo ruwíligo
tabilé machime níligo chieri
'nátili tabilé a'lá ko**

⁷¿Tabilé sirbe ju alué nulalí Moisesi nila? Abiénaguru, napugiti neka 'we 'la machiamé chu'simía 'la ko, pe alué nulalí leéraga. Neka pecha machimékó chu'simía a'lá ko 'lige chu'simía tabilé 'la ko tabilé machisáká ne alué nulalí. Tabilé machisáká ne regá anime osilí chujkugó alé nulalichi: «Tase we'ká e'karúgamea tábiri niga asináliwa. Onorúgame tase alarigá najkí», pecha machimé ko ne tabilé 'la ko alarigá na'tálila. ⁸Machisá ne alué nulalí, alésí akiná chojkí ne e'karúgame tábiri najkiá, peka 'la kachi alarigá na'talia. Napu'lige bilé ralámuli tabilé 'cho machiá alué Moisesi nila nulalí, tabilé mayeme

ju tabilé 'la ko napu'lige cha 'siá. ⁹Napu'lige tabilé 'cho 'la nama ne alué Moisesi nila nulalí, tabilé machime ke ne tabilé 'la 'nátili ko e'karúgame tábiri najkiá, 'ma a'kinana napu'lige leérasa ne alué nulalí, machí ne chieri 'nátili tabilé a'lála ko, 'lige machí ne tabilé a'lá alawégame ko ne. ¹⁰Onorúgameka nejile ye nulalí napurigá machiboa chu'simía tabilé a'lá ko, 'lige alésí 'la machí ne tabilé a'lá alawégame ko ne. ¹¹Remónisi 'yé gaturu ne'chí. Napu'lige ne 'la námasa napu aní alué Moisesi nila nulalí tabilé 'la ko cha'simía, 'lige Remónisika aniéturu 'we a'lá ko cha'simía.

¹²Alué nulalí Moisesi nila 'we a'lá ju, Onorúgame nila kame. ¹³Alué nulalí Moisesi nila 'we a'lá nísaká, 'liko ¿'lacha alué nulalí Moisesi nila nulá napurigá cha'símala ne? Tabilégurú. Alué Moisesi nila nulalí leéraga 'we 'la machí ne tabilé a'lá alawégame ko ne. 'Lige 'la machí ne chiena enárigá nimio tabilé 'la na'tásiga bijí ajagá mochiga.

¹⁴'We 'la machiaa 'we 'la ko alué Moisesi nila nulalí, neka abiénachigo tabilé umébagó a'rea alué tabilé a'lá 'nátili. ¹⁵Neka tabilé a'lá 'nátame ju rekó 'we a'lá na'tánilie ne. Neka tabilé nama chonigá ala'sime ko ne. ¹⁶Napu'lige 'nata ne bilé 'nátili napu tabilé na'tánili ne, alarigá 'we 'la machí ne 'we 'la ko alué nulalí Moisesi nila. ¹⁷Alué tabilé a'lá 'nátili napu 'nata ne tabilé Onorúgame na'tálila ju, alué 'nátilika Remónisi na'tálila ju. ¹⁸Neka 'we a'lá na'tánili, tabiléchigo gainárigó, alekeri napu 'nata ne tabilé 'la ju alué 'nátili.

Alué 'nátili ju napu 'nata ralámuli, alué 'nátilika 'nátame ju ralámuli napusí Arani tabilé e'wale napurigá nulale Onorúgame. ¹⁹Tabilé a'lá 'nátili 'nata ne rekó 'we a'lá na'tánalie ne. ²⁰Cha'sime ju ne rekó tabilé cha'sínilie ne. Neka 'we cha'sime ju napugiti pe Remónisi na'tálila 'nátame kame ne.

²¹'We 'la machí ne senibí tabilé a'lá 'nátame ko ne rekó a'lá na'tánalie ne. ²²Neka 'we 'la nirá alué nulalí Onorúgame nila, ²³aba bilé 'nátili nerú ne alawálachi alué napu tabilé a're ne'chí napurigá na'támala ne napurigá ne na'tánili. 'Lige alué tabilé a'lá 'nátilika 'ma umero ne'chí.

²⁴¡Resí ikí ne! ¿Chieri 'la nejkúrimala napurigá ne 'we a'lá na'támala? ²⁵Pe alué Wa'lula Esukrístocho 'la umubámala nejkura. Alekeri neka wa'lú cheliera 'ya Onorúgame suwábaga 'la gatéligime bo'né. Neka 'we a'lá néléme ju Onorúgame nobi tabiléchigo umébage ne 'la sébali olá napurigá alué najkí.

**Jena ruwimela Páulo ruwíligo
ku ajániwili ko 'la asisáká
ramué alawálachi alué ajalí
napu ku ajánale Esusi**

8 Suwábaga napu Kristo Esusi oyérame ju tabilé narémala gastigo, alué napu tabilé ejperégame ju pe napurigá a'boi najkí, alué napu ejperégame ju napurigá najkí Onorúgame Alawala. ²Onorúgame Alawala napu ajalí nejime ju 'ma bujé ne'chí alué tabilé a'lá 'nátili. ³Ralámuli tabilé umébage a'rea tabilé a'lá 'nátili pe

Moisesi nila nulalí leéraga. Alekeri Onorúgame júlale bo'né Inolá Esukristo napuyeri rió neraga napurigá tabilé umérowa Remónisi na'tánilate. ⁴Napurigá sébali olawa napu aní alué Moisesi nila nulalí, napurigá tabilé e'wawa alué tabilé a'lá 'nátili napu ramué a'boi na'talia, ramueka sébali oliame ju 'lina napu najkí Onorúgame Alawala 'ma 'la Onorúgame Alawala alawégame nírigime. 'Ma tabilé e'wílime niru alué tabilé a'lá 'nátili napu o'wísale napu'lige cha 'sile Arani.

⁵Alué ralámuli napu e'wame ju tabilé a'lá 'nátili, alueka tabilé e'wame ju napu nulame ju Onorúgame Alawala. Alué ralámuli napu e'wame ju Onorúgame Alawala, alueka tabilé e'wame ju chátiri 'nátili. ⁶Pe a'boi na'tálila e'walíaká pe a'rilime kéré Onorúgame nila 'nátili, 'lige 'la e'walíaká napu najkí Onorúgame Alawala 'la bi'lepi 'nátili 'nátame niwa 'la Onorúgame na'tánilacho. ⁷Alué 'we e'wime tabilé a'lá 'nátili, alueka Onorúgame safla ju napugiti tabilé e'wame kame napu najkí Onorúgame. Aminami tabilé umébage ju sébali olá napu najkí Onorúgame rekó 'la sébali olánilie. ⁸Alué napu ejperégame ju tase 'la sébali olagá napu najkí Onorúgame, alué ralámulika tase 'la niraga etewa Onorúgamete, alueka ejperégame kame napurigá a'boi najkí.

⁹'Emi ralámuli tabilé e'wime ju napu najkí a'boi, iligá 'émika 'we 'la e'wame ju napu najkí Onorúgame Alawala napugiti

'émika 'la Onorúgame Alawala alawégame kame. Bilé ralámuli tabilé alawégame Kristo Alawala tabilé Kristo oyérame ju. ¹⁰'Émika Kristo Alawala alawégame ju, rekó suwigé 'emi cha 'síkiriká Arani 'la rewagachi moinámala 'emi napugiti Onorúgame oyérame kame 'emi.

¹¹Onorúgame Alawala ju napu ku 'yale ajalí alué Esusi napu'lige mukusá, alué alawá alawégame nísaká 'emi ku ajánamala 'emi napu'lige suwisá.

¹²Alekeri 'emi Onorúgame oyérame 'ma tabilé ejperélawa pe napurigá najkí 'emi a'boi, iligá ejperélawa napurigá Onorúgame najkí, ¹³'emi ejperélasaká napurigá 'emi a'boi najkí, 'ma a'reme kérélamala 'emi Onorúgame oyeria. Onorúgame Alawala 'la gu'írisa 'emi napurigá 'emi 'ma tabilé cha nokináliga járome nímala, 'liko 'we 'la oyéramala 'emi Onorúgame, ¹⁴napugiti suwábaga ralámuli 'la e'wame kame napu najkí Onorúgame Alawala, alueka 'la Onorúgame 'kúchila kame. ¹⁵Onorúgameka nejile bo'né alawala 'lige pecha nejílekó napurigá majawa, iligá 'la Onorúgame 'kúchila júkuru 'emi jípeko napugiti 'la Onorúgame Alawala alawégame kame 'emi. 'Ma 'la Onorúgame 'kúchila gainasa 'emi 'ma 'la ikiáré regá anea Onorúgame: «iO'nó, ne O'nola!»^s ¹⁶Onorúgame Alawala 'we 'la machiri ramué 'ma 'la Onorúgame 'kúchila nírigo. ¹⁷'La Onorúgame 'kúchila níríká 'la narépua napu Onorúgame nejímala

a'chigóriga napurigá Kristo narémala. 'La anachásiká napurigá Kristo anáchale resí oliá, napu'lige ramué 'pa rewagachi moinásiga Onorúgame 'we a'lá niraga etémala ramué a'chigóriga napurigá niralia alué Kristo Onorúgamete.

¹⁸Rekó jípeko 'we resí nilia mochíriga, 'pa rewagáchika asíriga ganíliga mochiwa. ¹⁹Ye gawí 'lige suwábaga napu Onorúgame newale 'we resí nili 'lige abichilubi resí nílmalala napusí 'ma machisá ralámuli jena wijchimoba ejperégame 'la Onorúgame 'kúchila nírigo. ²⁰⁻²¹Onorúgame elale napurigá resí ikimela ye gawí 'lige suwábaga napu Onorúgame newale, Onorúgameka abiénachigo 'la elámalagó napurigá ku 'la semáriga nímala jena gawichí 'lige suwábaga napu Onorúgame newale, abiena Onorúgame 'we 'la gu'írimala ramué. ²²'We 'la machiáa senibí 'we resí nilio ye gawí 'lige suwábaga napu Onorúgame newale napurigá resí nílime ju bilé mukí napu'lige ochérimichi bilé u'tátiri. ²³Lige abiena ramuéchigó 'we resí nilia mochiru ramué napu alawégame niru Onorúgame Alawala. 'La alawégame niru Onorúgame Alawala nobi abiénachigo tabilé 'cho 'la 'nátame nírúkó napurigá Onorúgame najkí. Buigá mochiru napurigá Onorúgame sébali olámala. ²⁴Esukristo 'ma o'tole ramué nila gastigo napurigá ramué 'la bi'wígame alawégame niwa 'lige buigá mochiru napurigá ku 'la semáriga nímala jena gawichí. Bilé

s 8:15 Yolí ra'ichalika «Abba Padre» anime chujkú osilichi.

ralámuli 'la etea napurigá ikimeli ju, 'liko alué ralámuli 'ma pecha buigá asimeli júkó. ²⁵Tabilé 'cho etewía ka napurigá ikimeli ju 'liko 'la builime ju napusí seba aleké rawé 'we 'la anáchaga rekó resí oliae.

²⁶A'chigórige ju Onorúgame Alawala 'we 'la nejkúrime ju Onorúgame 'yuga ra'icháliche napugiti tabilé ejobénigame nírigime Onorúgame 'yuga ra'ichaga. Onorúgame Alawálaka a'wágame tánime ju Onorúgame napurigá Onorúgame ramué gu'írimala. Alué alawaka pecha ra'ichalite tánime júkó Onorúgame, alueka nalame ju napu'lige najkiá napurigá Onorúgame ramué gu'írimala. ²⁷Lige Onorúgame 'we 'la eteme ju tachiri 'nátame ko ralámuli 'lige abiena 'la machí tachiri tánilio bo'né alawálate. Onorúgame Alawálaka tánime ju Onorúgame napurigá ralámuli gu'írimala, napurigá najki bo'né Onorúgame.

Jena ruwimela Páulo ruwíligo tabilé guwana rujsúpoli ko rekó resí ikiáe

²⁸'We 'la machiáguru Onorúgame 'we 'la gu'írima ko alué ralámuli napu 'la nirame ju Onorúgame, ralámuli napu Onorúgame wanápale napurigá sébali olámala napu Onorúgame najki.

²⁹Onorúgame 'ma 'la machigá asale 'yasi chieri 'la Onorúgame oyérame nimio, 'lige nimio napurigá alué bo'né Inolá Kristo. 'Lige alué Kristo nimio wa'lula ba'chirúgame neraga.

³⁰Alué ralámuli napu Onorúgame 'ma 'la machigá asale Onorúgame

oyérame nimio, alué ralámuli wanápale, 'lige alué napu wanápale 'we 'la gu'írima napurigá sébali olame nímalala napu Onorúgame najki, 'lige 'we 'la niraga etele.

³¹¿Churigá júkó 'liko? Onorúgame 'la ramué repuka asisáká, 'liko ¿chierite umériwawé ramué? ¡Ta'wésitegurú! ³²Onorúgameka pecha regá 'nátale ko: «Pe me'libóleké ne Inolá wijchimoba julásaká ne.» Iligá Onorúgameka júlale bo'né Inolá napurigá mukumela bilena gulusichi ralámuli nila gastigo o'togá. 'Lige ¿'lacha ta nejímalawé suwábaga tábiri napu 'la ju? ³³Onorúgame 'ma 'la gu'írima napurigá sébali olame nímalala 'emi. ¿'Lacha animélawé ralámuli pe cha nokame ko 'emi? ¿Aka bo'né Onorúgame 'ma 'la ma'chígime aniché tabilé gastigo naremio alué napu gu'íriliru Onorúgamete napurigá 'la sébali olame nímalala? ³⁴Pecha animélagó ralámuli wa'lú gastigo narépuli ko ramué napugiti Kristo kame napu mukule, 'lige alué kame napu ku ajánale, 'lige jípeko Onorúgame 'yuga ajtíkuru 'we tania Onorúgame napurigá ramué gu'írimala. ³⁵'Liko ¿tachíríte umériwa ramué napurigá 'ma tabilé oyérame niwa ramué alué Kristo? Tabilé tábirigurú. Krístoka abichilubi repúmala ramué. Rekó 'we resí níliga ejperélisiga, 'lige rekó 'we resí anésiga ralámulite, 'lige rekó 'we e'lowika e'yénisiga 'mimi mejkami, 'lige rekó 'we ejelísiga ukíbaga mejkami e'yénaga, 'lige rekó amulí me'lisuga ramué, ramueka pecha a'rewa oyeria Kristo napugiti bo'né Kristo abichilubi 'we

'la nejkúrimempá. 'Lige rekó 'ma suwisuge, abiena alué Kristo 'yuga mochiwa. ³⁶Regá anime osiruga chujkú Onorúgame nila osilichi:

Mué oyérame kóriká ramué,
ralámulika 'ma me'linali
ramué

napurigá bo'á napu ju me'liboli
alarigá eté ramué.^t

³⁷Ramueka abiena tabilé guwana rajsúpua napugiti Kristo 'we na'temá ajtigame ramué 'lige 'we a'lá nejkura ajtigame. ³⁸Neka 'la machí tabilé tábirite umériwilikó ramué napurigá 'ma tabilé oyérame niwa Kristo. Rekó suwisuge, Kristo abiena ramué 'yuga asimela. 'Lige nibilé santo ánjeli nibilé tabilé a'lá alawá neyúramala. Nibilé napu ekí jipe 'lige napu ikimela i'libeko tabilé neyúrimala. ³⁹Nibilé tábiri napu mochí 'pa rewagachi, 'lige nibilé tábiri napu nerú 'le go'nágana neyúrimala. Alarigá gatele Onorúgame alué Wa'lula Kristo Esusi júlaga napurigá mukumela ramué nila gastigo o'togá.

**Jena ruwimela Páulo ruwíligo
Onorúgame wanápuligo
alué ralámuli jurío napurigá
Onorúgame oyérame nímala**

9 Neka 'la bijchiá aníba, tabilé 'yéigiga napugiti neka Kristo oyérame kame. Napu 'nata ne 'la Onorúgame Alawala na'tálila ju, alekeri 'la machí ne tabilé 'yéigali ko napu ruwí ne, ²'we seweka ajtí ne 'lige 'we chálagá ajtí ne napugiti we'ká alué ralámuli jurío tabilé

Onorúgame oyeria mochígime napugiti ne abiena jurío kámechigó, alekeri 'we chálá ajtí ne. ³Alué ralámuli jurío gastigáriwili ju.

Neka a'rémikuru Kristo oyeria 'la bi'wimeli nísaká alué ralámuli alawala ne a'résaká Kristo oyeria.

⁴Rekó Onorúgame 'we 'la gu'írigé alué ralámuli jurío 'lige abijíchigo we'ká alué ralámuli tabilé oyérigó Onorúgame. Onorúgame wanápale napurigá 'la Onorúgame oyérame nímala alué ralámuli. Napu'lige simasa alé Ejipto mochiga Onorúgame o'tole alué ralámuli.

'Lige Onorúgame anele alué ralámuli 'we 'la gu'írimio, abiena 'yasa a'rele alué nulalí alué Moisesi.

Onorúgame 'we 'la benírale alué ralámuli churigá tánilime ka iwérali Onorúgame. 'We 'la anele

'we 'la gu'írimio alué ralámuli 'lige 'la sébali gu'íriile napurigá gu'írimioríligé. ⁵Alué ralámulika

alué Abraámi 'lige Akobo 'lige Isaki rijimala ju 'we a'kinana o'chérigame. Alué Kristo abiena

jurío nílechigó, 'lige Onorúgame nulame ju bochígimi jena wijchimoba. 'We 'la kápá senibí

regá anisá suwábaga ralámuli: «'We 'la nejkúrimé ju Onorúgame.»

⁶Neka pecha anígó tabilé sébali oláligo Onorúgame napurigá olámoríligé, pecha suwábaga

Israeli (Akobo) rijimala 'la Onorúgamete 'yárigame kame nóchali. ⁷⁻⁸Onorúgameka tabilé

'yale nóchali alué Abraámi inolá napu Ismaeli anilime nile, pe alué Isákicho 'la 'yale 'lige bilé Isaki

^t 8:36 E'nesi Salmos 44:22.

inolá Akobo anilime 'lige alué Akobo 'kúchila 'yákiru nóchali 'lige aminacho a'kinana o'chérisme. ⁹Napu'lige tabilé 'cho ochérachi Isaki, Onorúgame regá anele alué Abraámi: «Napu'lige 'ma sebase raweli uché nawámala ne a'lige mué upila Sara ranélamala bilé towí.» Alarigá anele rekó tabilé siné rojparame kachi alué Sara.

¹⁰Napu'lige ta'chó o'chérachi alué kuate, Onorúgame anele alué Rebeke Isaki upila: ¹¹⁻¹²«Alué ba'chirúgame tabilé nulémala alué bonila.» Alarigá anile Onorúgame napu'lige tabilé 'cho etea, napurigá 'la machimela ralámuli alué bo'né Onorúgame 'ma wanápuligo alué u'tabela pe alarigá najkíligame bo'né. ¹³Regá anime chujkú Onorúgame nila osilichi: «Alué Akobo anilime towí 'we galegá etéturu ne 'lige Esaú anilime ka tabilé galegá etéturu ne.»

¹⁴¿Churigá júpaché 'líkobá? ¿Onorúgame jaré tabilé galegá eté? ¹⁵Aka Onorúgame regá anéleché alué Moisesi: «Neka 'we 'la galegá etémala alué napu ne bo'né najkí.» ¹⁶Liko pecha chéréko rekó bilé rió 'la sébali olame ke, Onorúgame apiépiri galegá eteme ju napu bo'né najkí. ¹⁷Aka Onorúgame regá anéleché alué wa'lula rey alé Ejipto nulame: «Neka mué ajchá napurigá mué nímala wa'lula nulame napurigá ralámuli machimela chiena wa'lú a'walí nígame ko ne, 'lige napurigá machimela suwábaga ralámuli jena wijchimoba ejperégame chieri

ko ne.»^u ¹⁸Liko Onorúgame 'we na'temá ralámuli napu alué bo'né najkí, 'lige tabilé e'wame newame ju apiépiri ralámuli napu tabilé e'wame newánili.

¹⁹¿Lacha anémalawé Onorúgame 'emi 'we i'níligame ralámuli ko? Peka 'wesi ralámuli abé wa'lula neraga 'nátame kachi me'tigá Onorúgame. Siné kachi bilé 'emi regá animela: «Alarigá nísaká, ¿'liko chonigá gastigari Onorúgame ne'chí? Neka 'la sébali olame ju napu Onorúgame najkí.» ²⁰¿Chieri júpaché mueka napurigá alarigá anémala Onorúgame? Bilé sikolí wejcholite newárigime 'lacha regá anémalawé alué ralámuli sikolí newágame: «¿Chonigá alieti sikolí newápeché mué ne'chí?» ²¹Alué ralámuli sikolí newame, newame ju napu chibiyeri newánili alué wejcholite. Wejcholí josa bilé rió oká sikolí newame ju abaleké wejcholite, 'lige uneme ju napurigá bo'né najkí, bilé 'we 'la uneme ju ba'wí ro'igá 'lige bilé uneme ju go'ame kógimia Onorúgame.

²²Onorúgameka a'chigóriga ju ralámuli 'yuga napurigá alué ralámuli sikolí newame. Jaré ralámuli 'la elime ju napurigá abichilubi 'we resí nokimela 'lige we'lisi anáchame ju 'lige tase yati ayome ju, 'ma a'kinana ayome ju 'lige 'we a'wágame gastigárimo ju napurigá ralámuli 'la machimela Onorúgame wa'lú a'walí nígame ko. ²³Jaré tabilé gastigárimo iligá 'we 'la gu'irile napurigá machimela ralámuli 'we na'temame ko

Onorúgame suwábaga ralámuli.

²⁴Lige tabilé chélagá etele rekó jaré jurío ralámuli n'lige napurigá ramué 'lige jaré tabilé jurío kachi.

²⁵Regá anime osale alué Osea anilime rió:

Alué ralámuli napu tabilé ne'chí oyérame ju

'la oilárimala ne alué ralámuli napurigá ne'chí oyérame nímala.

'Lige 'we na'temámala ne alué ralámuli

napu 'yako tabilé na'temame ke ne.

²⁶Lige alemi napu anéliru ralámuli:

«'Émika tabilé ne'chí oyérame ju»,

alanewa ralámuli:

«'Émika 'ma Onorúgame 'kúchila ju

alué Onorúgame napu ajalí nejime ju.»

²⁷Lige aminami regá anime osale Isaías: «Rekó we'ká ke alué ralámuli jurío napurigá saté rejsioli napu mochime ju wa'lú bakochi suwé, nobi péchigo u'kabi ralámuli jurío nímala'gó 'la rewagachi moinámili napu'lige suwisá. ²⁸Ma pe'wemi Onorúgame sébali olámala napu sébali olámorílige. Nawámala regá animea: 'Émika 'légana injiérnochi simámala, anémala alué 'we cha nokame ralámuli. 'Lige alué 'la Onorúgame oyérame ralámulika regá anémala: 'Émika 'la rewagachi simámala.» ²⁹Aka regá anime osáleché Isaías:

Onorúgame Bi'neli Wa'lula tabilé bujésaká ramué nila gastigo

pe u'kabi ralámuli israelita, 'liko a'chigóriga suwiboli kékuru

napurigá alué ralámuli Soroma ejperégame

'lige Gomora ejperégame.»

Jena ruwimela Páulo ruwíligo

Onorúgame 'la bi'wígame alawégame newáligo alué ralámuli tabilé israelita

³⁰Ye ra'íchilika pe anime kéré: Onorúgame 'la bi'wígame alawégame newáligo alué ralámuli tabilé jurío. Alué ralámuli tabilé juríoka tabilé oyérame nile Onorúgame abirigá 'la oyérale Onorúgame. ³¹⁻³²Lige alué jurío ralámulika pe gawéliga etéliru Onorúgamete napugiti tabilé bijhígiligame wa'lú a'walí nígame ko Onorúgame 'lige napugiti pe 'la sébali olagá alué nulalí Moisesi nila 'la bi'wígame alawégame gainánilime ko rekó tabilé bijhígíe Onorúgame julamio alué Kristo ralámuli nila gastigo bujemia napurigá an'lige Onorúgame 'we 'ya. ^wAlekeri pe napurigá pe rejté neraga ju alué Kristo, napu ralámuli torome ju e'yénaga. ³³Aka regá aniché Onorúgame nila osilí:

Bilé rejté ajchá ne alé Rusaleni anilichi (Sioni)

napurigá toroka bi'tibámala ralámuli,

v 9:29 E'nesi Génesis 19.

w 9:31-32 E'nesi Romanos 10:5.

'Lige alué ralámuli napu ekí
tabilé gaweli alué rejté
(Kristo)

tabilé chijúniga ejperélamala.^x

10 'Emi Onorúgame oyérame
napurigá ne, neka najkí
'lige 'we tani ne Onorúgame
napurigá 'la bi'wígame alawégame
nímala alué ralámuli jurío napurigá
ne. ²Neka 'we machí 'we nochániligo
alué israelita ralámuli Onorúgame
nila nóchali, tabiléchigo 'la
séballi machime júkó 'lina napu
Onorúgame najkí. ³Alué ralámulika
tabilé námale tachiri najkió
Onorúgame napurigá ralámuli 'la
'nátame nímalá napu Onorúgame
najkí. 'Lige alué ralámulika
mayele 'we 'la séballi olásaká
alué nulalí Moisesi nila, 'liko 'la
ganíliga asimeo Onorúgame.^y
Onorúgameka tabiléchigo alarigá
nulálekó. ⁴Krístoka nawálekuru
mukumea napurigá ralámuli
tabilé aminabi e'wérali olámala
séballi olá alué nulalí Moisesi nila
rewagachi moinániliga. 'Lige alésí
akiná suwábaga ralámuli napu
'la bijchígime ju Kristo nawáligo
ralámuli alawala bi'wemia,
alué ralámulika 'la rewagachi
moinámala.

⁵Aka Moisesi regá anime
osáleché: «Onorúgameka anime ju:
Bilé rió 'la rewagachi moyéname
nísaká pe 'la séballi olagá napu
nulá Moisesi nila nulalí, 'liko pe
'la séballi olámili nímikuru napu
nulá Moisesi nila nulalí, nobi
tabiléchigo 'wesi umébane júkó

'la séballi olá.» ⁶⁻⁷Bilé rió napu 'la
oyérame ju Kristo, alué rioka 'la
machí Kristo 'la séballi oláligo
napurigá 'la rewagachi simawa
napu'lige suwisuga. Alekeri gite
nawale Kristo. Bo'né ku ajánale
'lige abé a'kinana 'ma rewagachi
simile. 'Lige ramué napu 'la
oyérame niru Kristo 'la rewagachi
moináwachigó pe 'la Kristo oyériga.
Pecha regá anibógó: «¿Chieri 'la
nejkúrimalawé napurigá rewagachi
moinawa? ¿Chieri nejímalawé
alawá napu'lige suwisuga?» Kristo
'ma gatele. ⁸Moisesi abiena regá
anílechigó: «'Émika 'we a'lá
gepule alué rejcholi napu nulá
'we 'la bijchígilime ko napu aní
Onorúgame.»^z Alué rejcholi ju
napu ramué beníruru 'emi. ⁹'Liko
'emi 'we 'la ruyésaká uché jaré
ralámuli alué Esusi Wa'lula ko
ramué nuleme, 'lige aminami 'emi
'la bijchígisa Onorúgame 'síligo
ajalí 'ya alué Esusi napu'lige
mukusá, 'liko 'emi 'la bi'wimela
alawala a'lige yati 'la bijchígisa
'lige 'la rewagachi simámala 'emi
napu'lige suwisá. ¹⁰Napu'lige 'la
bijchígisiga napu aní Onorúgame
nila ra'íchali 'liko Onorúgame 'la
ra'sálagá etémala ramué. Ramué 'la
bijchígisiga Wa'lula ko Esusi ramué
nuleme, 'lige ramué ra'ichállilate
e'kali tánilime ju Onorúgame, 'lige
'la bi'wiame ju ramué alawala 'lige
'la rewagachi moinawa.

¹¹Aka regá aníché Onorúgame
nila osilichi: «Suwábaga napu 'la
bijchígiga oyérame ju Onorúgame,

x 9:33 E'nesi Isaías 28:16.

y 10:3 E'nesi Romanos 10:5.

z 10:8 E'nesi Deuteronomio 30:12-14.

tabilé siné chijunámala.»

¹²Onorúgameka 'we 'la gu'frame kame suwábaga ralámuli napu 'la tánime ju iwérali rekó jurío ke o tabilé jurío ke. Onorúgameka pecha chélegá eteme júkó. ¹³Aka regá aniché Onorúgame nila osilichi: «Suwábaga ralámuli napu 'we a'lá bijchígiga tánime ju e'kali Onorúgame 'la rewagachi moinámala napu'lige suwisá, napugiti 'ma 'la bi'wérigame nímempá alawala bijí ajá mochiga.» ¹⁴Lige ÷churigá 'la tánimalaché iwérali peka oyérame ke alué Kristo? 'Lige ÷churigá 'la oyéramalaché Onorúgame alué ralámuli, peka 'cho siné e'yénaché alemi Onorúgame nila ra'íchali benírame? ¹⁵Lige ÷churigá 'la simámalaché alué ralámuli Onorúgame nila ra'íchali benírimia aminá uché jarénami peka 'wesi i'tégichi napurigá julámala? Aka regá aniché Onorúgame nila osilichi: «'We 'la ga kame ju eteria alué ralámuli sébachi napu benírimili ju Onorúgame nila ra'íchali.»

¹⁶Tabiléchigo suwábaga 'la oyéralekó Onorúgame nila ra'íchali. Aka regá aníleché alué Isaíasi 'we 'ya: «÷Chieri 'la bijchiá 'la oyéralekobá Onorúgame napu'lige ramué benírisiga Onorúgame nila ra'íchali alué ralámuli? Tabilé 'wésiguru.» ¹⁷Napu'lige ralámuli ruwichi Onorúgame júlaligo Kristo, 'lige ralámuli 'we 'la bijchígisa alué ra'íchali 'ma 'la Kristo oyérame ju.

¹⁸Aka rukirábá ne bilé ra'íchali: ÷Bijchiá júlé tabilé sébaligo

Onorúgame nila ra'íchali benírame ralámuli alemi napu mochí jaré ralámuli jurío? Pecha alarigá júkó. Aka Onorúgame nila ra'íchali regá aniché:

'Ma e'yénale ralámuli bochígimi alemi

alué ralámuli ejperélachi.

¹⁹Aka chéchigo rukirábá ne: ÷Tabilé 'cho siné e'yéniligarémá alué ralámuli alé Israeli anilichi Onorúgame nila ra'íchali benírame ralámuli? Aka 'ma 'la e'yéniliché. Alekeri 'la akele, tabiléchigo 'la bijchiá 'la oyéralekó. Aka Moisesi regá anime osáleché:

'We 'la gu'írimala ne (Onorúgame) alué ralámuli tabilé jurío, napu'lige etea alué ralámuli jurío

'we 'la gu'írichi ne alué ralámuli tabilé jurío 'we ayoa mochímala.

Neka na'áutamala 'emi ralámuli jurío alué ralámuli 'yuga napu tabilé nígame ju

Onorúgame nila ra'íchali.^a

²⁰Aka alué Isaíasi regá anime osáleché:

Alé napu tabilé siné e'yéname nile beníriga

Onorúgame nila ra'íchali benírame,

jípeko alé we'ká mochí Onorúgame oyérame.

Alé napu tabilé 'wesi ralámuli oyérame nile Onorúgame

jípeko 'ma oyérame ju Onorúgame nila ra'íchali.

^a 10:19 E'nesi Deuteronomio 32:21.

²¹ 'Lige abiena osáleché Isafási:
«Senibí rawé gu'írinilige
Onorúgame alué ralámuli israelita
'we gawélime Onorúgame.»^b

Jena ruwimela Páulo ruw'ligo
Onorúgame wanápuligo alué
ralámuli jurío napurigá nochámala
Onorúgame nila nóchalichi

11 ¿Regáchala mayé 'emi
Onorúgame 'ma tabilé
gu'írío alué ralámuli israelita?
Pecha alarigá júkó. Alué ralámuli
israelítaka wanápuliru napurigá
nochámala Onorúgame nila
nóchali. Neka israelita júchigó.
Neka Abraámi 'lige Benjamini^c
rijimela ju alué napu 'we 'ya
ejperele. ²Onorúgameka 'ma 'la
'nata asale wanápamia napurigá
nochámala Onorúgame nila
nóchali alué ralámuli jurío 'we 'ya
ta'chó o'chérachi alué ralámuli
jurío. ¿Tacha machíché 'emi napu
anile alué rió napu Elíasi anilime
nile napu ruwime nile napu anele
Onorúgame? Alueka Onorúgame
'yuga ra'íchale jurío ralámuli
ayóniga. ³Regá anele: «Mué
Wa'lula Onorúgame, 'ma me'líliru
alué ralámuli napu ruwime nile
napu anele Onorúgame, 'lige 'ma
gajúnale alé we'kaná mesa tegoli.^d
Pe necho rejpipá ajagá, 'lige
abiena me'linali ne'chí.» ⁴Nobi
Onorúgameka regáchigo anélekó:
«Neka tabilé a're napurigá me'liboa

alué gichao mili ralámuli jurío
napu tabilé tánime ju iwérali
alué tabilé Onorúgame alué Baáli
anilime napu pe newárigime ju.»
⁵Jípechigó 'we u'kabi ralámuli
israelita mochí 'la Onorúgame
oyérame, rekó we'ká israelita
ralámuli mochige. 'Lige Onorúgame
'we na'temá alué ralámuli napurigá
'la Onorúgame oyéramala alué
ralámuli. ⁶Onorúgameka tabilé
na'temale alué u'kabi ralámuli
napu jipe 'la Onorúgame oyérame
ju 'we 'la 'nátame kóriká, pe iligá
na'temale bo'né.

⁷Alué ralámuli israelita 'we
e'wérali olame nile 'la sébali
olániliga alué Moisesi nila
nulalí 'la bi'wíggame alawégame
gainániliga. Onorúgame 'la
niraga etele alué u'kabi ralámuli
israelita napu bo'né najkile. 'Lige
uché jareka tabilé nirale 'lige
tabilé námame newale tachiri
najkió Onorúgame. ⁸Aka regá
aníché Onorúgame nila ra'íchali:
«Onorúgame tabilé námame
newale. 'Lige jipe abalarigá
ju, tabilé námame ju.»^e ⁹'Lige
Rabíchigó abiena regá anime
osale:

Wa'lú gastigo naresa 'la kápá
alué ralámuli
napu wa'lú go'ame newame ju
piesta newagá
¹⁰napurigá tabilé námame nímala
napu eté

b 10:21 Isafás 65:1-2.

c 11:1 'We 'ya ta'chó ochérachi alué Páulo, alué rió Akobo anilime makué oká rió 'kúchigame nile, bilé alué Benjamini anilime nile. Alué rió Akobo abé a'kinana 'ma wa'lú rió kachi alué Akobo chebilé rewá 'yalíru Onorúgamete, Israeli anilime rewá 'yalíru Onorúgamete. 'Lige alésí akiná o'chérale alué ralámuli israelita.

d 11:3 E'nesi glosario «altar».

e 11:8 E'nesi Deuteronomio 29:4.

napurigá 'we resí nílga
e'yénamala senibí.^f

**Jena ruwimela Páulo ruwíligo
abéchigo we'ká ralámuli tabilé
jurío 'la bi'wimeo alawala 'la
Onorúgame oyérame**

¹¹Aka neka rukéguru 'emi: ¿Alué ralámuli jurío pala tabilé uché siné oyérame nímawé Onorúgame? Aka abiena ku 'láguru. Jípeko tabilé oyérame ju Onorúgame 'ma guwana rujsúligame nobi uchéchigo ku 'la oyérame nímawé. Jipe etea alué ralámuli jurío 'we 'la oyerio Onorúgame alué ralámuli tabilé jurío 'lige 'we 'la gu'irilio Onorúgamete alué ralámuli, abéchigo we'ká ralámuli jurío 'la oyéramala Onorúgame 'lige 'la bi'wimela alawala. ¹²Napu'lige alué ralámuli jurío a'resa Onorúgame oyeria 'liko Onorúgame nila ra'íchali benírame uchéchigo bilénami simíbale benírimia uché jaré ralámuli napu tabilé jurío ju. 'Liko napu'lige uchéchigo siné oyérasa Onorúgame alué ralámuli jurío, 'liko asírigo we'ká ralámuli aminacho 'la machimela chiena 'la nejkúrime ko Onorúgame.

¹³Jípeko ra'ichámala ne 'emi 'yuga napu tabilé jurío ju, Onorúgame jula ne'chí napurigá beníramala ne 'emi Onorúgame nila ra'íchali, 'lige ne níriká alué nóchali 'we najtékame ju, 'lige 'we ganili ne aleké nóchali nóchaga.

¹⁴Neka najkí napurigá alué ralámuli jurío 'we ayoa mochímala 'emi etega 'we 'la oyerio napu ne beniri 'emi ralámuli tabilé jurío, 'lige a'rénimala cha noká. ¹⁵Napu'lige alué ralámuli jurío a'resa Onorúgame oyeria, 'liko alué Onorúgame nila ra'íchali benírame uché jarénami simíbale napu ejperégame nile alué ralámuli tabilé jurío. 'Lige ¿chukimélawé jena wijchimoba napu'lige alué ralámuli jurío ku 'la oyérasa Onorúgame? Alué ralámuli jurío 'lige alué ralámuli tabilé jurío 'ma 'la bi'wimela alawala. ¹⁶Alué Abraámi 'lige alué uché jaré 'we 'ya ejperégame ralámuli israelita Onorúgamete wanápurigame nile napurigá Onorúgame nila nóchali nochámala, abiena alué ralámuli israelita jipe ejperégame Onorúgamete wanápurigame ju napurigá Onorúgame nila nóchali nochámala.^g

¹⁷Bilé olibo galírale ilígame rijpunáliku pe'kabi atuala 'lige alé na'chucháliku alué olibo jami ilígame atuala. Ye ra'íchalika pe aniname kéré alué ralámuli jurío ko napurigá alué olibo galírale ilígame olibo jino.^h 'Lige 'emi ralámuli tabilé juríoka ju napurigá alué olibo jami jágame alué olibo pe koriente. ¹⁸'Lige 'emi ralámuli tabilé jurío tabilé gichiga etewa alué ralámuli jurío napu tabilé oyérame ju Onorúgame, napugiti 'émika kame

^f 11:10 E'nesi Salmos 69:22-23.

^g 11:16 Páuloka regá anime osale: Alué bajchá wajsérigame baní Onorúgame kógiwili nisa, 'lige abiena suwábaga alué uché jarela baní abiena Onorúgame nila nímawé. Rojá nawala Onorúgame nila nisa, 'liko abiénachigó alué rojá Onorúgame nila nímawé 'ma suwábaga atuala 'yúriga.

^h 11:17 Alué olibo napu echilú masana alachilú ju. 'Lige alué oliboka rakeme ju aseituna anelime.

napurigá alué olibo koriente atuala alé jino olíbochi na'chuchárigame, 'lige alué ralámuli juríoka ju napurigá olibo jino atuala 'lige nawala.

¹⁹Siné kachi jaré 'emi animela: «Alué olibo jino atuálaka rijpunáliru pe'kabi alé na'chuchamia alué olibo koriente atuala jami ilígame na mejkaka a'párigame.» ²⁰La bijchiá ju napu animela 'emi, alué olibo jino atuala 'ma rijpunálirigo napugiti 'ma a'rélígame Onorúgame oyeria. Tabiléchigo gunarume níwagó 'emi, iligá 'we majawa 'lina a'regá Onorúgame oyeria.

²¹Aka Onorúgame tabilé e'kálíge' alué ralámuli jurío, ¿mayé 'emi Onorúgame 'la e'kamio 'emi a'résaká Onorúgame oyeria? Pecha e'kámaligó. ²²'We 'la na'tásibá. Onorúgame 'we na'temame ju alué ralámuli 'la sébali olame napurigá Onorúgame najkí 'lige 'we a'wágame gastigo 'yame ju alué 'ma a'reme Onorúgame oyeria. 'Lige 'we na'temápua 'emi Onorúgamete tabilé a'résaká Onorúgame oyeria. 'Ma a'résaká 'emi Onorúgame oyeria 'ma tabilé na'temápua 'emi Onorúgamete. A'lígeko 'ma rijpunárigame kárelamala 'emi alé jino olíbochi jágame atawá.

²³'Lige alué ralámuli jurío 'ma uché ku 'la oyérasaká Onorúgame 'liko Onorúgameka uché ku 'la e'kámala alué ralámuli. ²⁴Émika ju napurigá alué olibo koriente atawala, alué napu na'chucháliru alé olibo jínochi. Aka Onorúgame 'la na'chúchalíge' alué olibo jínochi

alué olibo koriente, 'lige ítacha 'la ku na'chuchámalawé Onorúgame alué Olibo jino atawala ku alé olibo jínochi napu rijpunálirige?

Jena ruwimela Páulo ruwíligo aminacho abé we'ká ralámuli israelita oyérimio Onorúgame napu'lige 'ma oyérasa we'ká ralámuli tabilé israelita

²⁵'Emi ralámuli tabilé israelita, ruimé ne bilé 'nátili napu 'emi tabilé machí napurigá 'nata ajtí Onorúgame, napurigá tabilé gunarume níkala 'emi. Ajaré ralámuli israelita 'ma a'rele Onorúgame oyeria nobi abiénachigo ku 'la oyéramalagó Onorúgame alué ralámuli. Alué ralámuli israelita tabilé oyérame níkala Onorúgame napusí 'ma 'la Onorúgame oyérasa suwábaga alué tabilé israelita ralámuli napu ekí Onorúgame najkí napurigá Onorúgame oyérame níkala. ²⁶⁻²⁷A'lige si suwábaga alué ralámuli israelita 'ma bi'wígame alawélamala napurigá aní Onorúgame nila osilí. Alué osilika regá aní:

Julámala ne Rusalénika ye rió napu 'we a'lá 'nátili 'yámala suwábaga alué ralámuli israelita.

Alarigá gatémala ne.ⁱ

²⁸Alué ralámuli israelita 'ma a'rele Onorúgame oyeria, alekeri alué ra'íchali Onorúgame nila 'emi ralámuli tabilé israelita 'lina beníriliru. 'Lige Onorúgame abiena 'we 'la na'temá alué ralámuli

ⁱ 11:26-27 E'nesi Isafías 59:20-21.

jurío rekó 'ma a'regé Onorúgame oyeria. Onorúgameka 'máchigo 'la anéligame alué Abraámi 'we 'la gu'írimio alué ralámuli israelita ²⁹lige Onorúgameka senibí 'la sébali olame ju bilé tábiri 'la sébali olámorisá. ³⁰Émika tabilé oyérame nile Onorúgame nobi jípeko 'wéchigo na'temáligó 'emi Onorúgamete napugiti ralámuli israelita a'réligame Onorúgame oyeria. ³¹Alué ralámuli jurío a'rele Onorúgame oyeria napugiti gawéliga gepúligime napu'lige 'we 'la ruilía Onorúgame nila ra'íchali. 'Liko napu'lige uché siné 'la oyérasa Onorúgame alué ralámuli jurío Onorúgame 'we 'la na'temámala alué ralámuli etega 'we 'la na'temakio Onorúgamete 'emi ralámuli tabilé jurío. ³²Bo'né Onorúgame elale napurigá cha nokame nímalá suwábaga ralámuli, alarigá elale bo'né Onorúgame 'we na'temamia suwábaga ralámuli tabilé e'wame.

³³'We a'lá 'nátame ju Onorúgame, ta'wesi anaga. 'Lige pecha 'wesi anámálagó Onorúgame. ³⁴«¿Chieri 'la machí napu 'nata Onorúgame? ¿Chieri 'la ruyémala rejcholí Onorúgame? ³⁵¿Chieri ralámuli kógile bajchá Onorúgame napurigá 'la nejímálichigó Onorúgame?»^j ³⁶Onorúgame newálila júkuru suwábaga napu nerú jena wijchimoba 'lige rewagachi. 'Lige alekeri bo'né nila ju. Senibí 'we 'la oyérisiga Onorúgame 'la kápá 'la semáriga ra'íchaga Onorúgame olagá. Alarigá olásiga 'la kápá.

Jena ruwimela Páulo ruwíligo sébali oliame ko napu najkí Onorúgame

12 'Emi Onorúgame oyérame napurigá ne, Onorúgame 'we na'temá 'emi. Alekeri tani ne napurigá 'emi 'la senibí 'la sébali olame nímalá napu Onorúgame najkí. 'La alarigá oliame júkuru 'emi 'la Onorúgame oyérame níriká. ²Tase alarigá ejperélawa napurigá ejperégame ju ralámuli jipe ejperégame napu tabilé Onorúgame oyérame ju. 'La lisensia 'yawa Onorúgame napurigá se'nú 'nátili nejímala. 'Lige alarigá 'la machimela 'emi alué 'nátili napu a'lala ju, alué 'nátili napu Onorúgame galeme ju.

³Neka 'we na'temaka etuíme ju Onorúgamete a'chigóriga napurigá chejaré 'lige Onorúgamete wanápurigame ju ne napurigá Onorúgame nila ra'íchali beníramala ne ralámuli, alekeri ye rejcholí ruyémala ne suwábaga 'emi: «Na'táwaká Onorúgame 'síligo 'nátali 'ya 'emi.» ⁴Ramueka sekégame niru, ronégame niru, najkégame niru, 'lige buségame niru. Sekaka nóchame ju, 'lige ronoka simime ju, najkaka akeme ju, 'lige busika eteme ju. ⁵A'chigóriga ju. We'ká niru ramué, 'lige a'pílipi ramué se'nú nóchali nígame niru, nobi suwábaga ramué pe abalué bi'lepi Kristo oyérame niru.

⁶Aka Onorúgame 'yáligé 'e a'pílipi ramué Onorúgame oyérame napurigá najkí bo'né Onorúgame.

Onorúgame nejisaká napurigá ra'ichawa Onorúgame nila ra'íchali, eliwa napurigá Onorúgame nejkúrimala napu'lige mué ra'íchachi rejcholi ruyea ralámuli.

⁷Onorúgame nejisaká napurigá gu'íriwa uché jaré ralámuli, 'we a'lá gu'íriwa. Onorúgame nejisaká napurigá beníriwa uché jaré ralámuli, 'we a'lá beníriwa.

⁸Onorúgame nejisaká napurigá oiláriwa uché jaré ralámuli, 'we a'lá oiláriwa. 'Emi gu'írisaká uché jaré ralámuli, tabilé chélagá gu'íriwa. Onorúgame nejisaká napurigá wa'lula niwa, 'we 'la sébali nochawa. Onorúgame nejisaká napurigá gu'íriwa ralámuli o'chéráme 'lige nayúkame, 'we a'lá ganíliga gu'írilime júkuru.

**Jena ruwimela Páulo
ruwíligo napurigá 'we a'lá
nakúriga ejperéliwa**

⁹'We a'lá niraga járowa a'bopi. Tase pe aniboa: «Neka 'we ganíliga eté mué», peka ganíliga eteme ke. Tabilé oiláriwa tabilé a'lá 'nátili, 'we 'la oilawa 'lina alué a'lala 'nátili.

¹⁰Onorúgame oyérame niru alekeri 'la ganíliga e'yéniwa a'bopi.

¹¹'La Onorúgame oyériga beníriwa ralámuli napu'lige beniria Onorúgame nila ra'íchali.

¹²'La ganíliga mochiwa buigá Onorúgame 'la sébili olame ko napu aní. 'La anachawa rekó resí kachi. 'Lige tabilé siné a'rewa Onorúgame 'yuga ra'icha.

¹³'La kógiwa chejaré ralámuli napu resí laa napu Onorúgame

oyérame ju. 'La lisensia 'yawa napurigá mué bejtélachi okómala uché bilénaka jsime napu ju Onorúgame oyérame.

¹⁴Napu'lige uché bilé ralámuli chibi 'sisa, 'lige mué níriga tabilé che anewa alué ralámuli. Pe iligá regá anewa 'lina Onorúgame: «Mué Onorúgame, rekó chibi 'sié alué rió, abiena 'la gu'írowa.»

¹⁵Napu'lige 'we ra'sálagá sisá chejaré ralámuli alé 'emi ejperélachi, 'we ra'sáláwachigó. Napu'lige 'we seweka jsisá alué ralámuli 'emi ejperélachi 'la iwérali 'yawa.

¹⁶'La ganíliga ejperélawa 'emi uché jaré ralámuli 'yuga. Tase gunarume niwa, 'la niraga etewa ralámuli napu tabilé nígame ju, alué 'we pobre. Tabilé na'tawa abé ejobénigame ko 'emi me'tigá uché jaré.

¹⁷Cha 'sisa bilé ralámuli tabilé che 'sípua mué níriga. 'La a'ká ralámuli niwa napurigá etémala che jaré ralámuli, 'lige napurigá 'la regá animela 'emi olagá: «Alueka 'la Onorúgame oyérame ju.» ¹⁸'La niraga etewa suwábaga ralámuli napurigá tabilé ayómala 'emi 'yuga. ¹⁹'Emi napu ne 'we na'temá, napu'lige chibi 'sisa bilé ralámuli, mueka tase che olawa, iligá a'rewa napurigá Onorúgame 'símala gastigaria. Onorúgame nila osilichi regá aní: «Ne 'símala gatea, ne 'símala gastigaria alué cha nokame ralámuli.»^k Alarigá anile bo'né Onorúgame. ²⁰'Lige regá aníchigó Onorúgame nila ra'íchali: «'We resí

anilime nisa mué bilé ralámulite,
 'lige bilé rawé 'we e'lowika sebas
 mué bejtélachi go'ame tasia, 'la
 kógiwa go'ame, 'lige balámaka
 sabasa ba'wí tasia, 'la 'yawa ba'wí.
 Tase regá na'tawa mué níriga:
 'Lacha 'yáwawé go'ame ye ralámuli
 'we resí aneme ne'chí. Alarigá
 'we chijunámala alué ralámuli.»¹
²¹Ayori nisa go'ame táachi alué
 ralámuli iligá 'we ra'sálagá 'yawa
 'lina go'ame alué ralámuli, tase
 ayoga.

13 Suwábaga ralámuli
 e'wámili júkuru napu nulá
 e'wélala napu mochiárigime ju
 bilena we'ká riógachi, Onorúgame
 elile alué ralámuli napurigá
 e'wélala nímala. ²Lige apiépiri
 napu tabilé e'wame ju napu nulá
 alué e'wélala pe Onorúgame
 gawélime kérélamala. 'Lige apiépiri
 napu tabilé e'wame ju gastigáriwa
 alué e'wélalate. ³Alué e'wélalaka
 pecha mochiárigime júkó napurigá
 majaga ejperélimala alué 'la sébali
 olame ralámuli napu nulá e'wélala,
 alueka mochiárigime júkuru
 napurigá majámala alué cha nokogá
 e'yéname ralámuli. 'Emi tabilé
 majaga mochínilisaká alué e'wélala,
 'liko tabilé che nokogá e'yéniwa.
 Tabilé cha nokogá járowa, tase
 i'níliga, alarigá 'la regá animela
 alué e'wélala: «Ye ralámulika
 'la tabilé cha nokogá járome ju,
 tabilé i'níliga», ⁴napugiti alué
 e'wélalaka 'yárigame kame nóchali
 Onorúgamete napurigá nulémala
 ralámuli bilena we'ká riógachi.
 'We cha 'sika ilírome nísaká mué,

'we inliga, 'liko senibí majaga
 bejtélamala mué alué e'wélala.
 Alué e'wélalaka lisensia nígame ju
 napurigá gastigárimala ralámuli,
 Onorúgame 'yale lisensia alué
 e'wélala napurigá gastigárimala
 ralámuli chibi nokame. ⁵'We 'la
 sébali olawa pe bo'né 'nátaga
 napu najkí bilé wa'lula napugiti
 alarigá kame, pecha lawa: «'La
 sébali olásiká tabilé gastigáriwa
 ramué.» 'Lige aminami tase pe
 alarigá mayewa, iligá pe 'la bo'né
 'nátaga sébali olawa napugiti
 'émika 'we 'la machiame alarigá
 najkió Onorúgame. ⁶'Lige aminami
 'la najtétilime júkuru enomí
 napu senibí bamí najtétilime ju
 (impuesto), alué e'wélala i'lime
 kame napugiti alué e'wélalaka
 Onorúgame gu'írige nóchame kame.
⁷'La najtétilime júkuru wikame
 níriká alué enomí napu najtétilime
 ju senibí bamí e'wélala i'lime.
 'La niraga etewa suwábaga alué
 e'wélala, tase gawéliga. ⁸Bilé
 ralámuli enomí tanesa mué, yati
 najtétawa, 'lige 'la niraga etewa
 uché jaré ralámuli, 'lige 'la
 na'temaka. Alué napu 'la niraga
 eteme ju uché jaré ralámuli, alueka
 'la sébali olá alué nulalí Moisesi nila.
⁹Alué nulalí Moisesi nila regá aní:
 «Tabilé se'nú mukí 'yuga gojchiboa
 napu tabilé mué 'yula ju. Tabilé
 nejkowa ralámuli 'yuga. Tabilé
 chigowa. Tase we'ká e'karúgame
 niga asináliwa. Onorúgame tabilé
 alarigá najkí.» 'Lige aminami
 regá anílechigó Moisesi: «'We a'lá
 na'temaka etewa uché jaré ralámuli

napurigá mué bo'nepi.» ¹⁰Bilé ralámuli 'la na'temaka eteme uché jaré ralámuli napurigá bo'nepi, alueka tabilé siné gawéliga etémala nibilé siné chibi olámala uché jaré ralámuli. Alué 'la na'temaka eteme ka uché jaré ralámuli, alueka 'la sébali olame kárékuru alué nulalí Moisesi nila.

¹¹'La ganíliga etewa uché jaré ralámuli, napugiti aminacho u'kabi rawé rokárekáme napurigá nawámala Wa'lula Esukristo ramué o'tomea. Aminacho u'kabi rawé rokáre napurigá nawámala Wa'lula Esukristo, tase napurigá abé 'ya napu pe kulí chojkiálíchi Esukristo oyeria. ¹²'Ma amulí seba raweli napurigá nawámala Wa'lula Esukristo. 'Ma a'rewa alué tabilé a'lá 'nátíli, tabilé a'lá na'tálíka tabilé a'lá alawégame niwa. 'La sébali oliáká napu najkí Onorúgame 'la bi'wígame alawégame niwa.

¹³'La semáriga 'nátaga e'yénawa, tabilé chibi nokogá, tase bajiga e'yénawa, nibilé okoka e'yénawa e'sena umugí napu tabilé 'emi a'boi 'yula ju, tabilé nakoga e'yénawa, nibilé enowélame niwa, 'lige nibilé na'áuka ejperélawa. ¹⁴Iligá 'we tániwa Wa'lula Esukristo napurigá nejkúrimala, 'la nejkúrisaká 'ma tabilé chátiri 'nátaga einámala mué. 'Lige tase ejperélawa pe napurigá 'emi a'boi najkí.

Jena ruwimela Páulo ruwíligo tabilé gawélilime ko ralámuli napu ta'mé 'la námame ju napu nulá Onorúgame

14 'La niraga etewa tase gawéliga alué ralámuli napu ta'mé 'la námame ju napu

nulá Onorúgame. Tabilé 'me 'la bijchígasa jaré tábiri 'nátíli alué ralámuli, tabilé che anewa. ²Jaré ralámuli 'nátame ju tabilé 'la ko go'aa ajaré go'ame. Alué ralámulíka alarigá 'nátame ju napugiti alueka tabilé 'cho 'me 'la námame kame napu nulá Onorúgame. 'Lige jaréchigo ralámuli tabilé chéláme ju napuyépiri go'ame go'gá, napu ekí go'ame nerú. ³Alué napu 'la go'yame ju e'karúgamea go'ame tabilé gawélímili ju alué uché jaré napu tabilé go'yame ju ajaré go'ame. 'Lige a'chigóriga, alué napu tabilé go'yame ju ajaré go'ame tabilé gawélímili ju alué napu go'yame ju napuyépiri go'ame. Onorúgameka suwábaga 'la niraga eté. ⁴Pecha aníame júkó bilé ralámuli nóchame tabilé 'la nóchachi tabilé alué rió batróníla níriká: «'La abé najsínákuliti rió, tabilé benéganti nóchaga.» Alieti nísaká alué nóchame, pe bo'né batróníla machíleké. Bo'né Onorúgame 'la animela pala 'la nóchame ko o pala tabilé 'la nóchame ka alué ralámuli. 'Lige bo'né Onorúgame 'we a'lá gu'frimála napurigá 'la semáriga nochámala alué nóchame.

⁵Aka regá júturuchigó jaré ralámuli, 'nátame ju bilé rawé abé najtékame ko me'tigá chejaré rawé. 'Lige jaréchigo 'nátame ju suwábaga rawé pe abisibi najtékame ko. A'pílipi ralámuli regá na'támili ju: «'We 'la júpaché napu 'nata ne.» ⁶Jaré ralámuli anime ju abé najtékame ko sawalachi rawé, 'lige jaré anime ju abé najtékame ko romíkíchi rawé. Alué okaná chojkégame ralámuli alarigá

'nátame ju nobi abiénachigo 'la Onorúgame oyérame kéréko. 'Lige aminami alué napu go'yame ju apiépiri go'ame 'we 'la nawesasa go'yame ju 'la nejígorikábá go'ame Onorúgame. 'Lige alué napu tabilé go'yame ju jaré go'ame 'we 'la nawesasa go'yame júchigó go'ame 'la nejígorikábá go'ame Onorúgame, nobi abiénachigo 'la Onorúgame oyérame kéréko napugiti 'la nawesasa go'yame kame go'ame.

⁷⁻⁸Onorúgame ju ramué nuleme napu'lige bijí ajagá mochírigichi 'lige alué nulame júchigó napu'lige suwisuga. 'Liko 'we a'lá e'wawa napu Onorúgame najkí. Bijí ajagá mochíriká Onorúgame 'kúchila niru 'lige suwisúgaká abiena Onorúgame 'kúchila niru. ⁹Alekeri mukule Kristo 'lige ku ajánale ralámuli ajággame nuleme nimia 'lige alué suwíggame ralámulichigó.

¹⁰'Liko ¿chonigá gawéliga eteme ju mué alué uché jaré ralámuli Onorúgame oyérame? Onorúgame bo'né animela: «'Émika 'la sébali olálepá napu ne najkié.» 'Lige bo'né Onorúgame animela: «'Émika tabilé sébali olálepá napu ne najkié.»

¹¹Regá aní Onorúgame nila osilichi:

Neka 'la bijchiá aní:

«Suwábaga ralámuli
chojkóbaga jábamala napu
ne ajtí»,

'lige suwábaga animela:

«Mueka Wa'lula Onorúgame ju,
'we a'lá nejkúrime.»

¹²A'pílipi ramué ruyéwili júkuru Onorúgame napu ra'icharu napu'lige bijí mochiga jena wijchimoba 'lige napu chibi nokirú ramué.

**Jena ruwimela Páulo ruwíligo
tabilé che aniname ko 'emi a'bopi
napurigá tabilé guwana rujsúmala
uché jaré Onorúgame oyeria**

¹³Alekeri tabilé che aniboa 'emi a'bopi, a'bopi gawélesa ka 'emi 'liko guwana rujsúmala 'emi Onorúgame oyeria 'emi iligá 'we 'la nakúruga nokísiwa. ¹⁴Jaré ralámuli mayeme ju bilé ralámuli go'sá go'ame napu tabilé go'ame kórí, alueka mayeme ju Onorúgame gastigárimio go'sáká. Nobi Wa'lula Esúsika 'wéchigo 'la lisensia nejígó napurigá go'poa napuyépiri go'ame. 'Lige bilé río 'nátame nisa regá: «Tabilé 'la ju alué go'ame go'aa, Onorúgame gastigárimala go'súká alué go'ame», 'liko tabilé go'meli ju alué go'ame. ¹⁵Mué go'sáká go'ame uché jaré Onorúgame oyérame etériga alué go'ame napu tabilé go'yame ju alué ralámuli, 'liko tabilé nirame kárelamala mué alué ralámuli. Tase 'la ju alarigá, mué go'sáká go'ame napu tabilé go'yame ju uché jaré ralámuli, 'lige etesa aleké go'ame go'yachi mué, 'liko alué ralámuli 'ma tabilé oyéramala Onorúgame. Kristo mukule alué ralámuli gu'iriga. ¹⁶Tase etériga go'poa aleké go'ame alué uché jaré ralámuli napurigá tabilé lámala: «Ye rioka go'yame ju napu tabilé nejí lisensia Onorúgame napurigá go'poa.» ¹⁷Onorúgame níriká pecha chéréko napuyépiri go'ame go'yae, 'lige bajilia. Onorúgameka pe iligá najkí napurigá 'la sébali olawa napu bo'né najkí, 'lige najkí napurigá tabilé i'kurúgame chátiri tábiri 'nátaga ejperélawa 'lige napurigá 'la

ganíliga ejperélawa. Onorúgame Alawala 'sime ju nejkuria napurigá tabilé i'kurúgame chátiri tábiri na'tawa 'lige napurigá 'la ganíliga ejperélawa. ¹⁸Kristo nila nóchali nochalia ka, Onorúgame 'we ra'sálagá asimela, 'lige ralámuli 'we a'lá niraga etémala ramué.

¹⁹Alekeri 'la ganíliga ejperélawa 'emi, 'lige oiláriwa 'emi a'bopi napurigá aminabi 'we a'lá oyéramala Onorúgame nila ra'íchali.

²⁰Suwábaga go'ame 'we a'lá ju go'á. Iligá etériga go'suga alué go'ame napu tabilé go'yame ju jaré ralámuli, alué ralámuli ayómala, 'ma guwana rujsúmala Onorúgame oyeria.

²¹Iligá tabilé go'poa aleké go'ame 'lige tabilé bajiwa alué i'wilí ba'wila rekútume alué uché jaré ralámuli Onorúgame oyérame etériga, napugiti etésaká alué uché jaré ralámuli Onorúgame oyérame 'liko alué ralámuli 'ma pe abisí a'rémala Onorúgame oyeria. ²²Mueka 'la machigá bejtélawa tabilé sulío Onorúgame apiépiri go'ame go'yachi 'lige i'wilí ba'wila bajílichí. 'La ganíliga ejperégame ju alué napu lame ju 'we a'lá ko apiépiri go'ame go'á 'lige 'we 'la ko bajilia alué i'wilí ba'wila. 'La ganíliga ejperégame júchigó alué napu regá 'nátame ju: «Neka jaré go'ame tabilé go'yame ju.» ²³Bilé rió lasa: «¿Pala ayómalawé Onorúgame ye go'ame go'sá ne o tabilé ayómerémá?» 'lige abirigá go'sá, alueka pe bo'nepi tabilé a'lá alawégame gayena, alueka majaga go'yáame bilé tábiri go'ame Onorúgame ayora mayega.

Jena ruwimela Páulo ruwíligo 'we 'la gu'frilime ko alué uché jaré napu tabilé 'cho 'la námame ju Onorúgame nila ra'íchali

15 Ramué napu 'we a'lá machiaa tachiri najkió Onorúgame tase pe a'bocho 'la ganíliga mochiwa. Iligá 'la gu'friwa 'lina alué napu ta'chó 'la námame ju Onorúgame nila ra'íchali napurigá aminabi abé a'lá oyéramala Onorúgame napurigá abé a'lá bijchígimala napu aní Onorúgame. ²O'maka 'we a'lá gu'iritékuru alué napu ta'chó 'la námame ju Onorúgame nila ra'íchali. Alarigá abé a'lá oyéramala Onorúgame. ³Kristo senibí sébali olale napu Onorúgame nulele, tase napurigá bo'né najkile. Aka regá aníché Onorúgame nila osilichi: «Mué Onorúgame, neka 'we nirá mué, alekeri ralámuli chibi anechi mué, pe ne'chí chibi aneme kéré.»^m ⁴Suwábaga alué osilí napu osiruga chujkú alé Onorúgame nila osilichi, alueka pe ramué benírame kéré napu najkí Onorúgame. Napu aní aleké osilichi 'la oilárime ju ramué napurigá tabilé guwana rujsúpua 'lige napurigá 'la machigá mochiwa 'la sébali olamio Onorúgame napu aní. Alekeri 'la machirú Onorúgame 'la sébali olamio napu aní. ⁵Onorúgame 'we 'la nejkúrame ju napurigá 'la anachawa rekó resí anilíe 'lige nejkúrame ju napurigá 'la tabilé seweka mochiwa, alué tani ne napurigá 'la gu'frimala 'emi napurigá 'we a'lá niraga

járomala 'emi a'bopi napurigá 'sile Kristo Esusi. ⁶Alarigá suwábaga napu'ka 'emi 'we a'lá ra'ichámala Onorúgame olagá, alué Onorúgame napu alué Wa'lula Esukristo O'nola ju.

⁷Liko alarigá 'we a'lá niraga járowa 'emi a'bopi napurigá nirale Kristo 'emi. 'Lige alarigá 'we a'lá niraga ra'ichámala ralámuli Onorúgame olagá. ⁸Kristo nawálekuru ralámuli jurío gu'írimia napurigá etémala ralámuli Onorúgame 'we a'lá sébali olame ko napu sébali olámorílige. ⁹Abiena nawale napurigá ralámuli tabilé jurío animela 'we a'lá nejkúrame ko Onorúgame. Aka regá aníché Rabí Onorúgame nila osilichi:

Bochígimi napu ejperé alué ralámuli tabilé jurío
alemi eyéniga ra'ichámala ne
'we a'lá ko mué Onorúgame
'lige wíkarámala ne mué nila
wiká.ⁿ

¹⁰Lige abiena regá aní Onorúgame nila osilichi:

'We ra'sálagá mochiwa 'emi
ralámuli tabilé jurío
napu 'la Onorúgame oyérame
ju.^o

¹¹Lige abiena regá aní Onorúgame nila osilichi:

Regá aníboa suwábaga 'emi
ralámuli tabilé jurío
'lige abiena 'emi ralámuli jurío:
«Onorúgame 'la semáriga
nejkúrame júpá.»^p

¹²Lige abiena regá anime osale alué Isaíasi 'we 'ya:

Ochéramala bilé rió 'ma we'ká
bamí nujubá
'ma tabilé i'tégichi alué Esé
ramué rijimala 'we 'ya
ajtígame.^q

Alueka wa'lula nímala ralámuli
tabilé jurío nuleme.

'Lige suwábaga alué ralámuli
tabilé jurío

'we a'lá bijchígiga mochímala
'we a'lá nejkúrimio
alué rió 'we a'kinana
ochérigame

(Isaíasika pe alué Esukristo
olagá anime ke anile).^r

¹³Onorúgame napu nejime
ju iwérali 'we ra'sálárisa 'la
képá 'emi napurigá 'la ganíliga
mochímala 'emi napugiti 'émika
'we a'lá bijchígime kame napu aní
Onorúgame. 'Lige aminabi tani ne
Onorúgame napurigá gu'írimala
'emi bo'né alawálate napurigá
aminabi bijchígime nímala 'emi 'la
sébali olame ko Onorúgame bilé
tábiri 'la sébali olámirisá.

¹⁴'Emi Onorúgame oyérame
napurigá ne, neka 'we a'lá machigá
ajtí 'we na'temaka eteme ko 'emi
uché jaré ralámuli. 'Lige 'we
machigá ajtí ne 'we ejpénigime ko
'emi beníriga a'bopi Onorúgame
nila ra'íchali. ¹⁵Abiena bilé rejcholi
ruyé ne 'emi jena ye osilichi
napurigá tabilé we'kuámala 'emi.
Neka 'la ma'chígime ruyé 'emi

n 15:9 E'nesi Salmos 18:49.

o 15:10 E'nesi Deuteronomio 32:43.

p 15:11 E'nesi Salmos 117:1.

q 15:12 Esé (Isaí) wa'lula rey Rabí o'nola nile.

r 15:12 E'nesi Isaías 11:10.

napugiti Onorúgame 'ma 'la alarigá 'nata asáligame, ¹⁶napurigá beníramala ne alué ralámuli tabilé jurío alué ra'íchali napu ju Onorúgame nila. 'Lige ralámuli alué ra'íchali akigá 'we a'lá oyéramala Onorúgame 'lige Onorúgame 'we 'la nirámala. Onorúgame Alawala 'sile gatea napurigá 'we 'la nirawa Onorúgamete.

¹⁷Neka 'we ra'sálagá ajtí napugiti Kristo Esusi 'we 'la gu'írimpá ne'chí napurigá beníramala ne alué ralámuli Onorúgame nila ra'íchali. ¹⁸Neka tase se'wináriga ruwimela, neka pe ruwimela Onorúgame bo'né najkíligo napurigá beníramala ne Onorúgame nila ra'íchali alué ralámuli tabilé jurío napurigá 'la oyéramala Onorúgame, 'lige bo'né Onorúgame 'smíguru napurigá suwábaga 'la semáriga ma'chínamala ¹⁹napu'lige sa'wachi ne ralámuli 'we nayúkame (milagro) 'lige napu'lige ra'íchachi ne Onorúgame nila ra'íchali. 'Lige 'ma bochígimi beníruturu ne Onorúgame nila ra'íchali alé we'ká riógachi si Rusaleni anilichi wamí wa'lú gawichí Iliria anilichi si. ²⁰Neka tabilé siné benírituru Onorúgame nila ra'íchali alemi napu 'ma e'yénale uché jaré ralámuli Onorúgame nila ra'íchali beníriga ralámuli, iligá neka beniri 'lina ralámuli Onorúgame nila ra'íchali 'we a'lá 'nátaga alemi napu tabilé siné 'cho akirume nílige Onorúgame nila ra'íchali nibilé alué ra'íchali napu ruwime ju churigá ka Kristo. ²¹Neka sébali

oláturu napurigá aní alué osilí 'ya nerúgame ta'chó ochérachi Esusi: Ralámuli napu tabilé siné akeme nile Onorúgame nila ra'íchali 'we 'la námamala churigá ka Kristo.^s

Jena ruwimela Páulo ruwíligo alué bo'né Páulo 'we siminalio Roma

²²Tabilé ikiri ne alemi Roma anilichi simiá 'emi e'nemia, rekó senibí siminalia ajtigé ne alemi. ²³Jípeko 'la ikírimaréko ne simiá alemi 'emi 'yuga asimea napu 'emi ejperé. 'Ma we'ká bamí júpá siminalia ne alemi napu 'emi ejperé. ²⁴Alé Roma napu 'emi ejperé simíromolá ne napu'lige simiá enagá España anilichi. Oká mechá asimé ne alé Roma, bakiá mechá kómá. Bajchá Rusaleni simíromolá ne. Napu'lige alé Roma yénaga simichi ne aminá España anilichi, najkí ne napurigá jaré 'emi ne'chí gu'írimala pabé paberia 'lige aminami najkí ne napurigá 'yúriwa ne España anilichi si. ²⁵Jipe yátiká alé Rusaleni anilichi simé olá ne enomí o'tomia alué ralámuli Onorúgame oyérame alé Rusaleni ejperégame. 'Lige alé Rusaleni yéniga Roma simé ne. ²⁶Jena Maseronia 'lige Akaya (Gresia) anilichi ejperégame ralámuli Onorúgame oyérame a'boi 'nátaga napabule enomí napurigá o'towa Onorúgame oyérame ralámuli Rusaleni ejperégame 'we pobre. ²⁷A'boi 'nátaga napabule enomí napugiti alué ralámuli jurío

nokáligame beniria Onorúgame nila ra'íchali alué ralámuli tabilé jurío, alekeri gu'íriguru, enomí napabúlekuru napurigá o'towa alué ralámuli jurío. ²⁸Napu'lige 'ma 'yasa ne alué enomí alué ralámuli alé yéniga simé ne alé España anilichi, bajchá alé Roma sebámala ne 'emi 'yuga asimea. ²⁹'We machí ne napu'lige sebasa ne alé napu 'emi ejperé, 'we 'la gu'irimio Kristo 'emi napurigá 'la námamala 'emi napu ne 'emi beniri.

³⁰'Emi Onorúgame oyérame napurigá ne, neka 'we tani Onorúgame napurigá repúmala ne'chí napurigá tabilé che ikimela ne, 'lige najkí ne napurigá 'emi 'we tánimalachigó Onorúgame a'chigóriga napurigá ne, napurigá repúmala Onorúgame ne'chí, ³¹napurigá tabilé che olámala ne'chí alué ralámuli tabilé oyérame Kristo napu mochí alé Rusaleni, 'lige napurigá 'la semáriga narémala alué enomí Onorúgame oyérame alé Rusaleni ejperégame tabilé nígame, ³²Onorúgame elasa 'la kápá 'we a'la sebasa ne 'we 'la ra'sálagá napu'lige 'emi etea ne alé napu ejperé 'emi, 'lige Onorúgame nejkúrisa 'la kápá napurigá resíbamala ne alé 'emi ejperélachi. ³³Alué Wa'lula Onorúgame 'la aminabi 'emi repuka asísá 'la kápá, Onorúgame napu nejkúrimo ju napurigá tase e'karúgame chibiyeti 'nátaga járowa.

**Jena ruwimela Páulo 'we náwiligo
reporali suwábaga ralámuli
napu Onorúgame oyérame ju**

16 Neka ruwíbá churigá ka alué mukí Pebe anilime.

Alué mukika 'we 'la oyérame ju Onorúgame 'lige 'we nejkúrimo ju napu'lige napu'kichi alé Sinkrea anilichi. ²'La niraga etewa napugiti Wa'lula Onorúgame oyérame kame, napurigá nirálime ju apiépiri alué Onorúgame oyérame. 'La gu'friwa napugiti alué mukika 'la gu'friligime we'ká ralámuli 'lige ne'chítiri abiena 'la gu'frituru.

³'We repóriwa alué mukí Prisila anilime 'lige alué Prisila gunala Akila anilime rió. Alué okánika nóchame kéturu ne 'yuga Kristo Esusi nila nóchalichi. ⁴Alué ralámuli siné amulí suwíturu ne'chí gu'frega. Alekeri 'we ra'sálagá ajtí ne 'lige abiena 'we ra'sálagá mochíchigó suwábaga alué ralámuli Onorúgame oyérame napu tabilé jurío ju. ⁵Abiena 'we 'la repóriwa alué ralámuli Onorúgame oyérame napu napuíme ju Onorúgame nila ra'íchali benimea alé Prisila 'lige Akila ejperélachi. 'We repóriwa alué rió Epeneto anilime, 'we machime ju ne alué rió. Alué rió júturu napu bajchá oyérale Kristo alé Asia anilichi. ⁶'We repóriwa María, alué napu senibí 'yasi 'we gu'iri 'emi. ⁷'We repóriwachigó alué Antróniko 'lige alué Juníasi napu jurío júchigó napurigá ne, 'lige napuíka mochíriga ramué galírale mo'áriga. Esukristo 'yale nóchali alué oká rió napu 'we 'la machirume ju we'ká ralámulite. 'Lige alué oká rió bajchá oyérale Onorúgame ne'chí me'tigá.

⁸'We repóriwachigó alué Ampliato anilime rió, alué rió 'we machime ju ne, 'lige 'we 'la oyérame ju Onorúgame. ⁹'We

repóriwachigó alué Urbano anilime rió, alué napu júchigó Kristo nila nóchilichi nóchame, 'lige abiena 'we repóriwa alué Etakisi anilime rió, alué rió napu 'we 'la nirá ne. ¹⁰'We repóriwachigó alué rió Apélesi anilime. Alué rioka we'sá 'we resí ikígame ju pe Kristo oyériga. 'Lige abiena 'we repóriwa suwábaga alué ralámuli Aristóbulo anilime rió galílachi ejperégame. ¹¹Abiena repóriwachigó alué rió Erorioni anilime, alué rió abiena jurío ju napurigá ne, 'lige alué ralámuli Narsiso anilime rió galílachi ejperégame napu 'we 'la oyérame ju Onorúgame. ¹²'We repóriwachigó alué Tripena anilime mukí 'lige Triposa anilime mukí napu nóchame ju Wa'lula Onorúgame nila nóchilichi. 'We repóriwachigó alué Pérsire, 'we machime ju ne alué mukí, 'lige 'we nocha alué mukí Onorúgame nila nóchalichi. ¹³'We repóriwachigó alué Rupo anilime rió, napu Onorúgame 'yale nóchali 'we 'la semáriga, 'lige alué eyélachigó napu 'we na'temá ne'chí napurigá bo'né ranala neraga. ¹⁴'We repóriwachigó alué maligi rió, alué Asínkrito anilime, 'lige Plegonte, 'lige Érmesi, 'lige Patróbasi, 'lige Érmasi, 'lige suwábaga alué ralámuli Onorúgame oyérame napu napuíme ju Onorúgame nila ra'íchali benimea aleké maligi rió galílachi. ¹⁵'We repóriwachigó alué maligi ralámuli, Pilólogo anilime rió, 'lige alué Julia anilime mukí, 'lige alué Nereo anilime rió, 'lige alué waíla, 'lige alué Olímpasi anilime rió, 'lige suwábaga

alué ralámuli napu napuíme ju Onorúgame nila ra'íchali benimea alué maligi ralámuli galílachi.

¹⁶'La ganíliga reporawa a'bopi 'la chu'migá banachí napurigá reporame niru ramué. Ralámuli napu ne 'yuga mochí napu Onorúgame oyérame ju napu we'kanami ejperégame ju abiena náolachigó reporalí.

¹⁷Suwábaga 'emi Onorúgame oyérame 'la 'nátaga, tase 'yuga e'yénawa alué ralámuli na'áwali o'wíname 'yuga. Alué ralámulika pe gawéliga nokame kéré alué semátiri 'nátili napu ne beniri 'emi. Tase 'yuga e'yénawa alué ralámuli ¹⁸napugiti alué ralámulika pecha alué Wa'lula Esukristo nila nóchalichi nóchame kame. Alué ralámulika 'la semáriga ra'íchame ju péchigo 'yégalí ra'íchalite ra'íchame kéréko ralámuli 'yuga.

¹⁹Suwábaga ralámuli 'we 'la machí 'we 'la e'wame ko 'emi napu najkí Onorúgame, alekeri 'we ra'sálagá ajtí ne. Alekeri najkí ne napurigá 'emi 'we 'la 'nátame nímalá, najkí ne napurigá 'la e'wámala 'emi napurigá 'la bijchiá 'la Onorúgame najkí. ²⁰Alarigá Onorúgame napu 'la bi'lepi bi'wígame 'nátili nejime ju, 'ma umérimala alué Satanasi 'lige alésíko 'emi tabilé umériwa alué Satanásite. Alué Wa'lula Esukristo 'la semáriga gu'írasa 'la kápá 'emi.

²¹Alué Timoteo napu ne 'yuga nóchame ju abiena náwala reporalí. Abiena náwalachigó reporalí Lusio 'lige Jasoni 'lige Sosípatro anilime rió. Ye ralámuli jurío ju napurigá ne.

²²Ne Tersio, neka abiena Onorúgame oyérame júchigó, 'lige

neka ye osilí osá napu Páulo nulá osíniliga, ne abiénachigó náola reporali. Abisibi osísimala ne napu nulá Páulo osíniliga.

²³Abiena náola reporali Gayo anilime rió. Ne Páulo alé Gayo galílachi gojchime ju ne, 'lige abiena alé napuíme ju ralámuli benimea Onorúgame nila ra'íchali rejcholi. Abiena náola reporali Erasto, enomí gateme napu nerú jena Korinto anilichi alué enomí napu gobierno nila ju. Abiena alué Kuártosi anilime rió napu abiena Onorúgame oyérame ju abiena náola reporali.

²⁴Alué Wa'lula Nulame Esukristo 'we 'la gu'írasa 'la kápá 'emi. Alarigá ju.

**Jena ruwimela Páulo ruwíligo
'we 'la semáriga ra'ichálime
ko Onorúgame olagá**

²⁵i'we 'la semáriga ra'ichawa Onorúgame olagá! Onorúgameka 'la gu'írimala 'emi napurigá 'emi 'la bi'lepi 'nátili 'nátaga e'yénamala pe alué bi'lepi 'nátילוcho napu Esukristo nejí.

Alarigá ruyéturu ne 'emi napu'lige 'emi ruyea ne alué 'we a'lá ra'íchali Onorúgame nila. 'Lige aminami 'we 'la ruyéturu ne tachiri gite nawáligo Esukristo. Onorúgame 'ma 'la alarigá 'nata asale 'ya bajchá napu'lige ta'chó newá ye gawí, pe iligá ralámuli tabilé 'wesi machigá mochile tachiri gite nawáligo Esukristo. ²⁶Nobi jípeko 'máchigo 'la machiágó tachiri gite nawáligo Esukristo napugiti 'ma nerúgame alué osilí napu osale alué ralámuli napu ruwime nile napu anele Onorúgame. Aminami Onorúgame napu senibí asimeli ju alarigá nulale napurigá suwábaga ralámuli 'we 'la oyéramala Onorúgame 'lige napurigá e'wámala napu najkí Wa'lula Onorúgame.

²⁷Onorúgame napu bi'neli neyúriga machime ju suwábaga tábiri, 'la nirawa Onorúgame. 'La semáriga ra'ichawa Onorúgame olagá. 'La cheliera 'yawa Onorúgame 'la machiame chu'síligo Esukristo.

Pe ekí kápá. Cheliérabá.